

RODNA GRUDA

ILUSTRIRANA
REVIJA
SLOVENSKE
IZSELJENSKE
MATICE



RODNA GRUDA izhaja
v Ljubljani, pošiljamo jo
v šestintrideset držav

4 • april • 1965





1
Prekmurski pozvačin je pomembna osebnost v folklori teh krajev. Brez njega ne more biti prave prekmurske ohceti. Pozvačin ali vabovec s šegavo besedo in šalami vabi na ženitovanje

2
Lendava z gradom

3
V Petanjcih

4
Naftna polja pri Lendavi

5
Motiv iz Prekmurja

6
Na semenj gredo

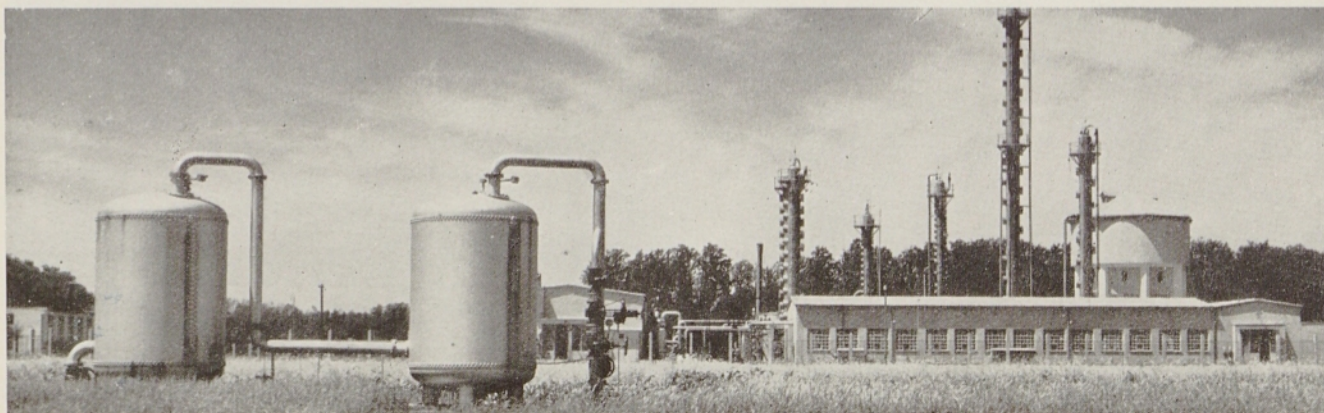
7
Nedeljsko popoldne na vasi

8
Mlin na Muri

RODNO GRUDO izdaja Slovenska izseljenska matica v Ljubljani. Izhaja dvanajstkrat na leto. V poletnem času izdeta dve številki skupno. Letna naročnina za prekomorske dežele je 4 dolarje. Poština plačana v gotovini. Ureja šestčlanski uredniški odbor. Glavna in odgovorna urednica

ZIMA VRŠCAJ

Ured. INA SLOKAN. Oprema: Spela Kalin, Sašo Mächtig, Peter Skalar. Uredništvo in uprava: RODNA GRUDA, Ljubljana, Cankarjeva 1/II. Nena-ročenih rokopisov in slik ne vračamo. Čekovni račun pri NB 600-11/608-51. Tisk tiskarne »Toneta Tomšiča« v Ljubljani.



RODNA GRUDA

ILUSTRIRANA REVIJA
SLOVENSKE
IZSELJENSKE MATICE

April

12. leto

št. 4

Vsebina:

Dragi prekmurski rojaki!

Bela Sever: V kraje ob Muri na oddih
in po zdravje

Franc Poredoš: Inozemski lovski
turizem

Franc Šebjanič: Slovenska beseda
v Porabju

Vanek Šiftar: Prekmurci znova
na tujem

Feri Žerdin: Vas na jugoslovanskem
severnem tečaju

Seja glavnega odbora Slovenske
izseljenske matice

Program izseljenskega tedna

Po domači deželi

Delovni človek v središču pozornosti
Pridemo!

Ina Slokan: Zdaj sem doma...

Igor Prešern: »Mura« in »Pomurka«

J. Snoj: Športne novice

Kulturni zapiski

Evald Flisar: Večer na Muri

Jože Ternar: Prekmurska razglednica

B. Š.: Spreminjajo se časi

Jana Milčinski: Že dolgo sem si želel
obiskati naše v Ameriki

Miško Kranjec: Nezaželen obisk

Otroci berite

Anica Černejeva: Zmaj

Ferdo Godina: Kako je prišel Marjan
prvič iz šole

Ela Peroci: Klobuček, petelin in roža

Naši ljudje po svetu

Naši pomenki

Vprašanja in odgovori

Fran Levstik: Martin Krpan

Slovenščina za vas. Jezikovne vaje

Slika na naslovni strani: Prekmurski
pozvačin

barvni foto posnetek Jože Kološa

Prosimo ljubitelje slovenske knjige,
še posebno zveste bralce publikacij Slo-
venske izseljenske matice, da nam čim-
prej sporočijo naročila za

SLOVENSKI IZSELJENSKI KOLEDAR

1966

Na podlagi naročil bomo lahko do-
ložili naklado in tiskali koledar tako
zgodaj, da bo prišel v roke našim ro-
jakom po vsem svetu pravočasno

Sporočamo vam, da imamo na zalogi

Slovensko-angleške

in

**Angleško-slovenske
slovarje**

v najnovejši izdaji

Državne založbe Slovenije

Sporočite nam

kako vam je všeč

**RODNA
GRUDA**

v novi opremi

Pokažite revijo

znancem in prijateljem,

da bo postala redna obiskovalka

vsake slovenske hiše v tujini!

Dragi prekmurski rojaki!

**Dear Compatriots from
Beyond-the-Mura Region**

**Chers compatriotes
d'Outre-Mur**

**Queridos compatriotas
de Prekmurje**

1	5
2	6
3	7
4	8

Na stranej »Rodne grude« lijsa za naše izseljence, Vas vse od srca pozdravljamo.

Težko življenje i boj za vsakdanešnji krüh sta Vas spravila na pout v široki svejt — v Severnu i Jüžnu Ameriku, v Franciju i Nemčiju, v mnouge drüge države. Vnoui od Vas ste najšli sreču v tujini, vnoui ste si postavili tan svoj dom, vnoui ne mijslite ostati na tujuj zemli do kunca svojega življenja. Kakšte de šla v prihodnosti Vaša pout, znamo, ka se boute v svojij mislij dostakrat povrnoli v svoj rodni kraj, k svojim dragim i nepozablenim. Vnoui od Vas večkrat radi prijdete v stari kraj, gde se predstavniki sobočke podružnice Slovenske izseljenske matice z Vami srečujemo na prireditvaj, štere so vsako leto. Tou so lejpa srečanja, tou so domača i odkrita pogučavanja od napredka v našij krajaj, od našij težavaj i od skrbi za naše lüdi. K zvejstin sinovom in hčeram naše pokrajine pri Müri štemo tüdi Vas, ge šte v svejti živete i delate.

Tej par rejči naj Vam noudu samo v spomin liki naj Vam pomenijo tüdi prgišču domovinskega zdravja, bratske lübezni i človeške topline.

As we wish to have even closer and more frequent spiritual connexions with you, we have decided to publish in »Rodna gruda« some aspects of the life and work of your people back home, in your old native country. We hope that you will find in it some support, as well as a bit of brother's love and human warmth which your compatriots here feel for you.

Nous donnons à notre »Rodna gruda« le devoir de vous retracer quelques faits se rapportant à la vie et au travail de vos compatriotes restés dans leur région natale. Notre but ne sera vraiment atteint que si nos relations spirituelles deviendront plus fréquentes et plus étroites. Que cette lecture ne soit non seulement l'occasion de revivre d'anciens souvenirs, mais également un stimulant, une partie de votre saine patrie reflétant l'amour fraternel et la coréalité humaine.

Es nuestro deseo, da que haya un intercambio mas frecuente y estrecho; por tal motivo nos hemos decidido presentarles por intermedio de las páginas de »Rodna gruda« la vida y le trabajo de vuestros compatriotas en su viejo terruño.

Qué sean estas líneas para Uds. no sólo el recuerdo sino también el estímulo patriótico, un saludo de su tierra, de amor fraternal y el calor humano.

Slovenska izseljenska matica
Murska Sobota



V KRAJE OB MURI NA ODDIH IN PO ZDRAVJE

BELA SEVER



1
Tudi z domačimi specialitetami
radi postrežejo v Radencih
2
Kopališče v Radencih
3
Nov zdraviliški hotel v Slatini
Radencih
4
Moravske Toplice v Moravcih

1 | 4
2 | 3

Zdravilišče Slatina Radenci

Več kot 130 let je od tega, kar je študentu medicine Karlu Hönnu na potovanju skozi Radence voznik pojasnil čudno bobnenje na zamočvirjenih travnikih. Njegovo opozorilo fiziku v Radgoni, da prouči zadevo, je naletelo na gluha ušesa. Šele na ponovno prizadevanje zdravnika Hönnu so slatino leta 1871 analizirali in ob tem ugotovili, njeno zdravilno vrednost. Vnetemu raziskovalcu in pobudniku prvih ureditvenih del je smrt prekinila velikopotezne načrte. Za njim pa je delo nadaljeval njegov sin. Ta je uredil kopališče in prenočišča in jih usposobil, da je bilo leta 1882 novo zdravilišče Slatina Radenci svečano odprto.

Danes je zdravilišče Slatina Radenci eno najbolj znanih v naši deželi in tudi po zdravilni vodi med najbogatejšimi pri nas. Doslej je na širšem območju znanih okrog 50 vrelcev, le 20 pa jih je zajetih na ožjem področju. Za polnjenje v steklenice znane »Radenske« s tremi rdečimi srci se izkoriščajo trije vrelci (Zdravilni, Kraljevi in Petanjski vrelce), drugi se uporabljajo za mineralne kopeli. Bogastvo mineralnih sestavin, zlasti velika količina naravne ogljikove kisline uvršča radenske vrelce na drugo mesto v Evropi. Od milijon steklenic v letu 1922 se je proizvodnja zdravilne slatine do lani povečala na 34 milijonov v preteklem letu, letos pa predvidevajo 40 milijonov

steklenic letno. Največ zdravilne vode porabijo domači potrošniki, precej pa je tudi izvažamo, predvsem v Italijo, Avstrijo in Kanado.

Zdravilišče nudi dva načina zdravljenja, kopalne in pitne kure. S kopelmi zdravijo predvsem bolnike s srčnimi boleznimi in boleznimi ožilja. Uspešno zdravljenje srčnih bolnikov v Radencih je zaslovelo že daleč izven meja. S pitnimi kurami pa zdravijo zelo učinkovito bolezen ledvic, prebavil, jeter, žolča, sladkorne bolezni in raznih motenj pri presnavljanju.

Zdravilišče Slatina Radenci ima z novim zdraviliškim domom 9 hotelov, 18 letoviških hišic s 350 rednimi in 140 pomožnimi ležišči. Okrog 150 ležišč pa imajo na razpolago zasebniki v okolici. Odkar je urejena sodobna avtomobilska cesta, tako imenovana »severna magistrala« od Maribora do Lendave, prihaja v Radence vse več gostov na weekend. Zdraviliška uprava je poskrbela tudi za zabavo in prijetno razpoloženje gostov. Popoldnevi in večeri so najprijetnejši v kavarni ali baru, kjer vsak dan igra ciganska godba. Pogosto se vrste v Radencih razne prireditve, kakor tudi festival sodobne komorne glasbe, simpozij ljudske keramike, Radenska noč z modno revijo na vodi itd. Tudi za šport je preskrbljeno. Olimpijski kopalni bazen, igrišča za igre z žogo, balinišče in druge športne naprave nudijo v glavni sezoni razne možnosti za prirejanje športnih iger.





Okolica Radenc nudi krajše in daljše prijetne izlete. Tako v vinske gorice pri Kapeli, v šampanjske kleti v Gornji Radgoni, na kopanje v Negovsko jezero ali Ljutomerske ribnike, pa tja do Murske Sobote, središča Pomurja, do starodavnega Ptuja ali celo na Pohorje.

Zdravilišče Radenci je še vedno v razvoju. Letos bo dograjena sodobna restavracija s kegljiščem, v prihodnjih letih pa bodo zgradili novo termalno kopališče z dietno restavracijo. Predvidena je tudi gradnja večjega hotela za turiste in prehodne goste.

Moravske Toplice

Moravci, naselje ob južnih obronkih živahno razgibanih goric Goričkega in široki pomurski ravnini, so čez noč postali predmet številnih razprav v dnevnem tisku. Leta 1960 so lendavski vrtalci zakoličili novo vrtino v bližini naselja, ker so vsi znaki kazali, da gre za pomembno naftno področje. Čeprav so spustili svedre v globino 1300 metrov, jih vrtina ni vzradostila; na površje je brizgnila voda, ki je imela komaj opazen duh po nafti. Vrtalci so vrtino zaprli in se napotili na nova področja. Kdo ve, če bi se še kdo spomnil na vročo vodo, da ni neki nepridiprav odprl ventila in spustil vodo, ki je napolnila majhen bazen ob vrtini. Otroci, ki poleti staknejo vsako mlaiko, so se kaj hitro udomačili v topli vodi, prijala pa je tudi starejšim. Revmatiki so v vodi namakali svoje ude, želodčni bolniki so jo odnašali na dom. Iskalci zdravja so kaj hitro ugotovili, da je voda zdravilna in glas o čudodelni vodi se je hitro raznesel daleč naokrog.

Vaščani v Moravcih so tekali od zdravnikov do občine, dokazovali zdravilnost vode, malokdo je pa verjel v čudeže. Ker pomoči ni bilo od nikoder, so se sami zedinili, prispevali les in pomagali zgraditi prve kopalne kabine.

Leta 1963 je gostinsko podjetje »Zvezda« iz Murske Sobote zgradilo prve objekte z večjim kopališčem, restavracijo in prenočišči, istega leta je bila tudi uradna otvoritev Moravskih Toplic. Začarani prostor se je spremenil v prijetno kopališče in zdravilišče.

Z majhnimi sredstvi so zgradili dva odprta kopalna bazena, 19 zaprtih kopalnih kabin, prhe in slačilnice. V bližini so postavili letoviško naselje v week-end hišicah, vaščani so uredili 60 zasebnih ležišč, tako da so imeli Moravci v lanski sezoni okrog 100 postelj.

Glas o neverjetni zdravilnosti vode s temperaturo 62 stopinj Celzija se je širil tem bolj, ko so odkrili nove sloje s še toplejšo vodo. Moravske Toplice so najtoplejše v Sloveniji in med najtoplejšimi v Jugoslaviji.

Mnogoštevilni gostje dokazujejo zdravilni učinek toplic. Od nekaj tisoč obiskovalcev v letu 1963 so jih lansko leto našteji že okrog 60.000, letos jih pa pričakujejo najmanj 100.000. Ob nedeljah so nekajkrat zaznamovali tudi 3000 kopalcev, ki so čakali v vrstah, da bi dobili prostor v bazenu ali kabinah in okusili zdravilno vodo.

V toplice prihajajo ljudje, ki so brez uspeha obredli mnoga zdravilišča. Prihajajo na nosilih in z bergljami. Ljudje, ki so že nekaj let priklenjeni na posteljo spet vstajajo. Graški uradnik s sklepnim revmatizmom, švedski pastor z rano na želodcu, izolska in mariborska gospodinja z negibnimi udi in mnogi drugi v zahvalnih pismih izražajo zadovoljstvo, da so si po zdravljenju v Moravskih Toplicah znova opomogli.

Že vse od otvoritve kopališča so vodo raziskovali različni strokovnjaki. Končno je lansko jesen republiški sekretariat za zdravstvo proglasil termalno vodo v Moravcih za naravno zdravilno sredstvo. Na osnovi daljših proučevanj je balneološki zavod v Rogaški Slatini priporočil Moravske Toplice za zdravljenje revmatičnih in degenerativnih obolenj, ženskih bolezni in bolezni srca ter ožilja. Tedaj so tudi neverneži umolknili.

Moravske Toplice rastejo. Do letošnje sezone bodo uredili ambulantno in namestili stalnega zdravnika, ki so ga bolniki vse doslej najbolj pogrešali. Restavracijo bodo povečali. Postavili bodo še nekaj weekend hišic, okoliške domačije pa bodo pripravile okrog 100 postelj. Gostom sta na voljo tudi hotela v Murski Soboti, odkoder prevažajo bolnike in turiste z lastnim avtobusom v kopališče in nazaj. V prihodnjih letih nameravajo tudi v Moravcih zgraditi hotel.



1
Gostišče na kolišču Bobri
2
V gojišču fazanov
pri Beltincih
3
Inozemski turisti se radi
ustavljajo v prijaznem
lovskem domu pri
Sladkem vrhu

1 | 2 3

Piknik na kolišču Bobri

Rojaki iz Pomurja, ki nas bodo letos obiskali, se bodo letos srečali in poveselili na več prireditvah, ki jih zanje pripravlja podružnica Slovenske izseljenske matice iz Pomurja. Po družabnih srečanjih pri Gornjih Petrovcih, pri Jeruzalemu in na Kapeli se bodo 22. julija zbrali na veselem pikniku, ki bo prirejen na sami reki Muri, v novem svojevrstnem gostišču, na kolišču BOBRI.

Kolišče Bobri je bilo zgrajeno lani na mrtvem okljuku Mure pri Črensovcih. To svojevrstno gostišče je bilo zgrajeno po zamisli člana turističnega društva, direktorja kmetijske zadruge v Črensovcih Jožeta Kolariča.

Ob obisku Benetk so ga na moč prevzele stavbe na koleh, ki jih je že v mislih prestavljal v domače okolje. Začel je prebirati strokovno literaturo o nekdanjih koliščarjih, predlagal gradbenikom svoje zamisli in čez dobro leto so bili načrti uresničeni. Po nekaj tisoč letih so ob Muri spet zaživel mostiščarji.

Kolišče je požiralo ogromno količino hlodov. Razbitine murskega mlina so dobrodošle za nosilne gredi in lesena tla. Sodobno točilno mizo so prevlekli z vrbovim šibjem, prav tako tudi luči. Na stenah so predstavili v slikah posamezne vrste rib na filovskih črnih krožnikih. Prostori so opremljeni z neobdelanimi debli, mize in stoli so odžagani panji, obešalniki štelji odžaganih vej. Tu in tam so na krožnikih upodobljeni bobri, stari prebivalci voda in največji sovražniki nekdanjih koliščarjev.

Svečana otvoritev kolišča Bobri je bila lansko jesen ob 30-letnici »Ljudske pravice« v Veliki Polani. Prvi tedni poslovanja so pokazali, da je gostišče premajhno, tako da so do 29. novembra dogradili še eno sobo. Svoje prostore so dobili tudi lovci in ribiči. V vseh prostorih sprejme gostišče več kot 100 gostov.

V decembrskih dneh, ko so murski mlinarji razstavljali svoje mline pred nevarnimi ledenimi ploščami, je Vučkov mlin pri Bistrici zadnjikrat zavrtel svoj kolesa. Tik pred novim letom so mlin prenesli na kolišče Bobri, kjer ga bodo ponovno sestavili in tudi zaščitili. S tem je gostišče na kolišču Bobri bogatejše še za eno pristno pomursko zanimivost.

Inozemski lovski turizem

Pomurje postaja s svojimi temnimi rokavi Mure, prostranimi žitnimi polji, mokrotnimi travniki, vinorodnimi goricami in tihimi gozdovi iz leta v leto bolj znano med lovci severne in srednje Italije. Prihajajo od junija, ko izstopa srnjak na rožo, pa vse do februarja, ko se iz rokavov zaledenele Mure dvigajo jate rac, kljub mrzlim vetrovom, ki neusmiljeno brijejo čez zasneženo ravan. Lovci prihajajo iz Benetk, Padove, Milana, Torina, Genove, Firenc, Rima in drugih manjših ali večjih italijanskih mest. Med njimi so zdravniki, inženirji, tovarnarji, uslužbenci, obrtniki in delavci. Prihajajo, da bi za nekaj dni pozabili na vsakdanje skrbi, da bi se odpočili, predvsem pa, da bi se popolnoma predali lovskemu izživljanju, ki si ga doma za noben denar ne morejo privoščiti. Lov je namreč popolnoma drugače organiziran kot pri nas. Lastna lovišča si lahko privoščijo le največji petičneži, vsi drugi pa lovijo na tako imenovanih področjih, kjer traja lov samo en dan. Načrtna gojitev divjadi na teh področjih je na ta način nemogoča, stalež divjadi je močno pod evropskim poprečjem, število lovcev pa izredno veliko. Pri nas pa je stanje ravno obratno. Lovska organizacija je omogočila načrtno gojitev, stalež divjadi — z izjemo poljskih jerebic — je zadovoljiv, četudi se tudi pri nas število lovcev iz leta v leto večja in so zaradi agrotehničnih ukrepov težji pogoji za divjad.

Menda ni potrebno posebej poudarjati koristi inozemskega lovskega turizma za lovsko organizacijo in za naše gospodarstvo nasploh. Velike koristi od lovskega turizma imata predvsem gostinstvo in trgovina. Odločilni činitelji pri inozemskem lovskem turizmu so nedvomno lovske družine in pa Zavod za gojitev divjadi »FAZAN« v Beltincih. V Pomurju je 25 lovskih družin, ki so včlanjene v pomursko lovsko zvezo. Razumevanje članstva za potrebe lovskega turizma postaja iz leta v leto večje. Od leta 1959 smo napravili lep napredek. Število lovnih dni se je (pripomba: če 1 inozemski lovec lovi 1 dan, imenujemo to 1 lovni dan) v tem lovskem letu (lovsko leto traja od 1. aprila do 31. marca), v primerjavi z lanskim, povečalo za 286 dni ali za 57 odstotkov. Skupno število divjadi, ki so jo izplenili inozemski lovci v tem lovskem letu



pa je za 3425 glav večje, od skupnega števila v lanskem lovskem letu, ali za 140 odstotkov.

Drugi zanimiv podatek je ta, da so v lanskem lovskem letu inozemci v enem lovskem letu poprečno odstrelili 4,9 kosa divjadi, v tem lovskem letu pa že 7,5 kosa. Napredek je očiten, ne sme nas pa uspavati, kajti čimprej moramo doseči poprečje 10 kosov divjadi malega lova na 1 lovni dan, da bomo lahko uspešno konkurirali vzhodnoevropskim državam (Češki in Madžarski), kjer je po nepotrjenih podatkih to poprečje menda inozemcem zagotovljeno.

Največ divjadi so inozemski lovci uplenili v revirjih naslednjih lovskih družin: Ljutomer, Križevci pri Ljutomeru, Cankova, Tišina, Apače, Bučkovci, Moravci, Dolina, Gornja Radgona in Petišovci, največje poprečje uplenjene divjadi pa je bilo v enem lovne dnevu po vrstnem redu v naslednjih družinah: Bučkovci, Rogaševci, Tišina, Ljutomer, Križevci pri Ljutomeru, Moravci, Dolina, Cankova, Lendava, Radovci, Petišovci in Murska Sobota.

Prej smo omenili, koliko kosov posamezne divjadi so inozemski lovci uplenili v tem lovskem letu v pomurskih lovskih družinah, povedati pa še moramo, koliko divjadi so vzeli s seboj v inozemstvo. Gostje so odnesli 1648 kg srnjadi (približno 100 kosov), 1334 zajcev, 4313 fazanov in 81 kosov druge divjadi malega lova. Za vstopne in odstrelne takse, za odnesene divjačino in za usluge, tj. za gonjače in nosače so inozemci plačali v tem lovskem letu 30.524 dolarjev, kar znaša po obračunskem tečaju 22.893.000 dinarjev in kar dokazuje, da je pomurska lovška organizacija pravilno razumela gospodarski problem lova. Na koncu še nekaj besed o inozemskih lovcih. Družabni so in razmeroma hitro navežejo prijateljske stike z našimi »jagri«. Zaradi nepoznavanja jezika je posebno v prejšnjih letih prišlo večkrat do komičnih situacij, ki so se pa vedno končale brez hujših posledic. Omenim naj še tudi, da so pred leti prihajali k nam na lov sami, sedaj pa je vedno več primerov, da prihajajo z družinami. Prej so prihajali izključno jeseni kot lovci, sedaj mnogi prihajajo tudi med letom kot navadni turisti. Vseč sta jim gostoljubje in odkritosrčnost naših ljudi ter naša izborna domača kuhinja in seveda slivovka, ki jo cenijo nad vse.

Franc Poredoš

Slovenska beseda v Porabju

Na obisk odhajava, dragi bralec, na obisk k svojim sorojakom, ki živijo na najbolj oddaljenem in najmanj znanem slovenskem narodnostnem območju izven slovenskih republiških meja — na lepi, a skopi panonski zemlji ob Rabi. Nič ne mari, če najino vozilo spremlja sivina decembrskega dne in če se zlepa ne moreva znebiti zadrege, v katero toneva ob kopici vprašanj o porabskem slovenskem življu v neposredni sosesčini prekmurskega Goričkega, na skrajnem jugozahodu Madžarske. Pustiva ob strani mestece Monošter, naravni in administrativni center Porabja in se skozi Slovensko vés ter Dolenji Senik rajši napotiva v tako imenovani kulturni center porabskih Slovencev, v Gorenji Senik, najštevilnejše slovensko naselje tik ob avstrijski in naši meji.

Iz seniške krčme se kaj kmalu preseliva v dvorano kulturnega doma, ki nosi ime po slovenskem rojaku in znanem slovensko-madžarskem kulturnem posredovalcu, Avgustu Pavlu. Prva sva, zato dobro pogledjva, kdo bo za nama premagal brozgo in zoprni dež ter zvedavo odprl dver v dvorano. Vstopilo je nekaj otrok in mladincev ter mladink. To so dekleta, ki delajo v monoštrski tovarni svile, domujejo pa na seniških pobočjih. Prišlo je nekaj kmečko oblečenih mamic in starejših Seničanov, ki so prej posedali v krčmi in modrovali o vremenu. Hrupno je vstopila tudi gruča vojakov v škornjih, da vojakov-graničarjev, zakaj meja je streljaj odtod in nič bolj naravnega ni kot to, da se tudi madžarski hatávádászi (obmejni strelci) udeležujejo slovenskih prireditev. Čeprav je delavni dan, je ob sedmih dvorana skoraj zasedena.

Čebljanje v dvorani hipoma utihne, ko se odgrne zavesa na odru.

— Dragi gostje iz Jugoslavije, poštuvani domači — nekako tako začne svojo pozdravno besedo v porabskem narečju upravnik kulturnega doma in vsem nam je prijetno pri srcu.

Še se ni polgel aplavz, že smo uzrli na odprtem odru celo godbo na pihala, v temnih uniformah, z resnimi obrazi. Staro in mlado. Oglušujoči zvoki njihovih glasbil so napolnili dvorano in njihov odmev se je zgubljal tudi v zimsko noč. Za njimi so se zvrstili



1
Stara prekmurska
domačija
2
Francisco Varga
iz Urugvaja
3
Diploma s podpismi
prekmurskih rojakov
iz Urugvaja, ki jo je
izročil lani Slovenski
izseljenski matici
Francisco Varga
4
Podružnica matice
v Murski Soboti
je organizirala več
razgovorov z delavci,
ki so prišli na obisk
v domovino



1 2 4
3

seniški pevci in pevke, vsi lepo oblečeni, žene in dekleta celo v belih bluzah in dolgih črnih krilih. Melodije znanih slovenskih pesmi, predvsem pa domača porabska viža, so nas vse prevzele. Kako tudi ne! Po dolgih stoletjih, po načrtnih zatiranjih in poniževanjih, se je slovensko petje lahko preselilo iz cerkve in samotnih vaških domov, v središče vasi, na javno mesto, kjer je zvenelo sproščeno in ganljivo, da so se vlažile oči. Podobno je bilo tudi s plesnimi ritmi, z znano porabsko »Rozinko«, ki so jo v preprostih nošah tako naravno zaplesali seniški mladinci in mladinke.

Zastor na seniškem odru se je spustil mnogo prej, kot smo se prisotni v dvorani ovedli, da je prireditve konec in da bo treba na pot. Doživeli smo svojski kulturni večer, doživeli nekaj, kar se ne da oceniti z navadnimi merili.

Kratki, a tem bolj pristrčni razgovori z nastopajočimi in drugimi vaščani po prireditvi, so še bolj osvetlili ponos in vnemo Seničarjev za nadaljevanje kulturno-prosvetne dejavnosti. Ob slovesu sem pomislil celo na to, da je to neke vrste nepriznana zadolžitev za vseh pet tisoč porabskih Slovencev, ki živijo na zemlji, osvobojeni trpkosti znoja slovenskih tlačanov Moča in Thouta iz 12. stoletja, posledic puščenja turških janičarjev in krvave bitke pri Monostro, izkoriščevanja fevdalne in cerkvene velikomadžarske gospode in nenehnega poniževanja in raznarodovanja skozi stoletja. Njihova slovenska materska beseda ima zato danes opojno in čudežno moč.

Zakoreninjena v težko grudo znova in znova poganja in se tiho razcveta kot trtinovec sredi gostiša porabskih šum...

Zato, da bi to spoznala, dragi bralec, sva se napotila v Gorenji Senik v Porabju.

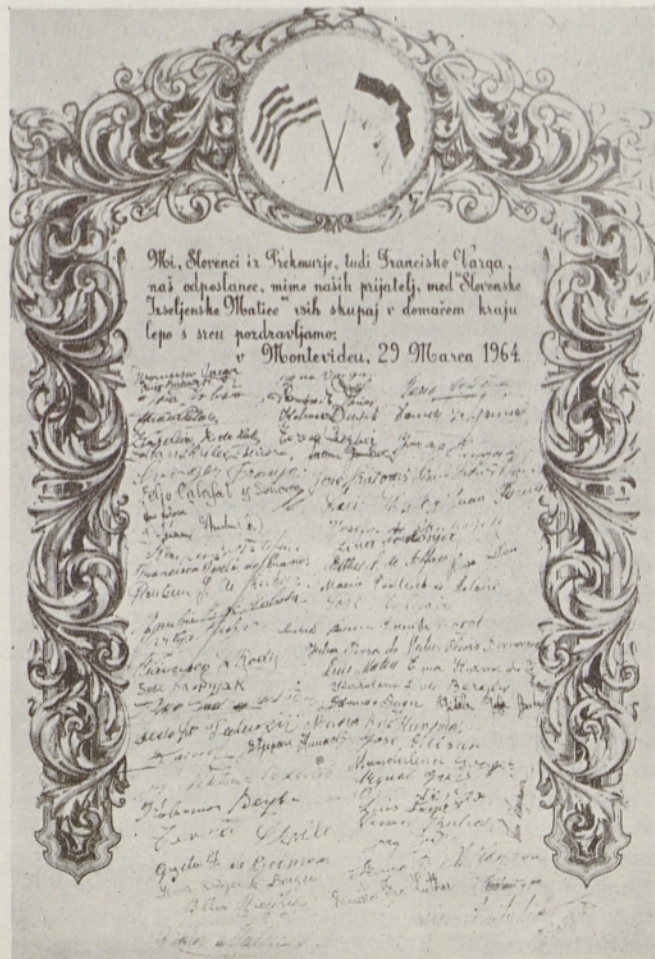
Franc Sebjanič

V Črensovcih so slovesno odprli novo šolo, ki bo nosila ime dr. Franceta Prešerna. Odslej se bo 500 otrok šolalo v 10 učilnicah, v prostorih stare šole pa bodo organizirali zdravstveno službo, predvsem splošno in zobno ambulantno.

V Gornji Radgoni se bo prebivalcem izpolnila dolgoletna želja: dobili bodo nov zdravstveni dom. Gradili ga bodo v dveh etapah, z gradnjo prve so že začeli letošnjo pomlad. Načrti so izdelani in krediti odobreni.

Prekmurci znova na tujem

V Prekmurju je prebivalstvo naraslo neprimerno hitreje v prvih 10 letih po osvoboditvi izpod tlačanstva, kot prej. Ker pa je bila osvoboditev nekoliko zapoznala za ostalo Slovenijo in, ker so bile v tej pokrajini razmere za gospodarski razvoj nekoliko težje kot drugod, je na splošno celoten razvoj tukaj stalno precej zaostajal. Prva večja gospodarska kriza v začetku našega stoletja je vrgla mnoge mlade in tudi





starejše v svet. Odhajali so preko Avstrije in mnogi, mnogi niso prišli do zelenega cilja, do boljšega kruha za sebe, kaj šele da bi lahko pomagali pomoči potrebnim doma. Tako so nastajale prve generacije prekmurskih izseljencev, katerih je že malo in se še vedno ti radi spominjajo domačih krajev in svojih ljudi. Če le morejo pridejo z mlajšo generacijo izseljencev na obisk, čeprav jih sleherna pot domov precej stane. Prihajajo in ponavadi se vedno razveselijo uspehov, ki jih lahko vsakokrat vidijo v domačem kraju in v svoji domovini. »Vse, vse se spreminja,« je dejal Fran Varga, ko je po 27 letih prišel spet domov iz Urugvaja. Pri teh uspehih je tudi delež izseljencev, saj so nam v okviru svojih možnosti vedno pomagali.

Radi prihajajo domov in vedno je težje, ko si ob slovesu zapoje: »Adijo, adijo pa zdrava ostani...«

Ta prva generacija izseljencev, ki so jo pognale v svet velike nevolje in čestokrat težka beda, se je posebno pomnožila z novimi v letih med prvo in drugo svetovno vojno.

Po drugi svetovni vojni mlada Jugoslavija ni mogla z vso veliko voljo in prizadevnostjo svojih ljudi odpraviti vse od nekdanj nabrane zaostalosti in nerazvitosti. V prvih letih je bilo včasih zelo težko za kruh, kaj šele, da bi lahko bile izpolnjene želje mnogih mladih. Mladi so odhajali čez mejo, ali vedno redkeje v enakih pogojih in z istimi željami kot nekdanj mogoče njihovi bližnji ali daljni sorodniki. Njihove želje so bile drugačne in večje. Odhajajo tudi danes, ali ne več skrivoma, temveč redno, vedno bolj organizirano. Vsako leto jih z večjo skrbjo spremlja ter bedi nad njihovimi usodami njihova domovina, ki ne zapira svojih meja tudi poštenemu tujemu delovnemu človeku.

Nekomu se bo zdelo kaj čudno, odkod vse te spremembe in zakaj spet odhajajo naši ljudje v svet. Toda v tem svetu se je marsikaj spremenilo in k tem spremembam je dodala in dodaja velik delež tudi Jugoslavija.

V svetu nastaja marsikaj novega. Z vsakim dnem se države močnejše gospodarsko povezujejo; svet kljub mnogim težavam in različnim zaviralcem, vendar le postaja vedno bolj celovit, enoten. Čim močnejša je zahteva, da se ohrani mir, tem večja postaja potreba

po sodelovanju med državami in tem manj so ljudem potrebne nekoč zaprte, močno zastražene meje. To je le nekaj sprememb, ki pa so med drugim vplivale, da si delavci vedno svobodneje izbirajo delovna mesta. Delavci odhajajo iz ene dežele v drugo in to celo iz takih, ki so bile po zadnji svetovni vojni deležne ogromne pomoči, ki so bile in so gospodarsko razvitejšje kot Jugoslavija. Odhajajo tudi iz Jugoslavije in med njimi jih je precej iz Prekmurja. Ali teh ne žene več tista strašna prezadolženost kot nekoč; vsak ima svoje posebne želje in vse so v glavnem usmerjene na hitrejšje izboljšanje življenjskega standarda. Neredki so tisti, ki odhajajo z željo, da si izpopolnijo svoje znanje. Odhajajo, ker še vsem ni mogoče dati ustreznih in potrebnih delovnih mest in tudi ne s takimi dohodki, kot jih dosegajo zunaj zaradi deviznih razlik, zaradi razvitejšje tehnike, boljše organizacije dela itd. Jugoslavija je že uredila za nekatere naše izseljence in sezonsko zaposlene delavce pomembna vprašanja kot npr. državljanstvo oseb, ki so nekoč ilegalno zapustile državo. Ureja socialno in pokojninsko zavarovanje s sklepanjem ustreznih pogodb. Z 11 državami so že sklenjene pogodbe za medsebojno odpravo viz in z 19 državami je sklenjen dogovor o odpravi taks za vize. Jugoslavija je ponudila skoraj vsem evropskim državam, da bi medsebojno odpravile vize. Odprtost naših mej pa še posebej karakterizira maloobmejni promet, ki se odpira in vedno močnejše širi z vsemi našimi sosedi; razen z Albanijo. Tako je v letu 1963 na 9 jugoslovansko-avstrijsko obmejnih prehodih v Prekmurju in na prehodu v Gornji Radgoni prešlo mejo z obeh strani z maloobmejnimi dovolilnicami že čez 203.000 oseb. Vse to kar je le del velikih, v zadnjem desetletju nastalih sprememb, močno in svojevrstno vpliva tudi na Prekmurce, ki spet odhajajo v svet.

Odhajajo; toda drugače in drugačni kot nekoč. Dogodke v svetu kritično ocenjujejo, poznajo politično preteklost posameznih raznašalcev sovražne propagande proti današnji Jugoslaviji, iščejo in navezujejo stike z našim življenjem na Koroškem in drugod. Vse to prihaja do izraza na srečanjih, ki so jih predlagali in so vedno načrtneje organizirana v dneih, ko se v času mrtve zimske delovne sezone nahajajo doma. Iz prvih bežnih srečanj je nastalo že redno vsakoletno



1
Carova hiša na najsevernejšem delu Jugoslavije. Nekaj metrov proč teče madžarska meja

2
Najsevernejši jugoslovanski državljan Ivan Car

3
Murska Sobota



1 2 | 3

šestojanuarsko srečanje v Črnelavcih delavcev zaposlenih v Nemčiji. V letošnjem zimskem času je občinski odbor Socialistične zveze delovnih ljudi Murska Sobota skupno z odborom Izseljenske matice in zavodom za zaposlovanje delavcev organiziral v vseh večjih krajih (Grad, Kuzma, Rogaševci, Gor. Petrovci, Križevci, Čepinci, Šalovci, Zenkovci, Beltinci itd.) razgovore z delavci, ki so bili v preteklem letu na delu v inozemstvu. To so bila topla srečanja, odkriti razgovori z mnogimi vprašanji, željami in tudi kritičnimi pripombami. Pripovedovali so kako živijo in kako delajo ali osnova vsemu je bila njihova navezanost in pripadnost svojemu kraju, svojim ljudem in svoji domovini. To so potrjevale pogodbe, naj bi bile čimprej sklenjene ustrezne pogodbe, ki bi urejale njihov status, njihovo socialno in pokojninsko zavarovanje. To so razodevale odkrito izrečene želje: samo še toliko časa ostanem zunaj, da zaslužim za to ali za ono, manjšo ali večjo, nujno ali manj nujno potrebo in potem ostanem doma.

Na teh razgovorih so si želeli odgovorov na mnoga vprašanja. V svet so šli ali niso dovolj poznali npr. delavskega gibanja v državi, kjer so se zaposlili in niso vedeli skoraj ničesar o različnih tamkaj živčih oblikah delavskega sodelovanja oziroma soodločanja v podjetjih in o svojih eventualnih pravicah udeležbe na volitvah teh organov itd. Doma so mnogo slišali in tudi sodelovali v našem delavskem in družbnem samoupravljanju ali o vsaj nekaj podobnih oblikah, ki so tudi drugod, niso bili poučeni.

Govorili so odkrito in bilo je mnogo upoštevanja vrednih želja in predlogov: v bodoče naj bi bili sestanki pogostejši in z ustreznim kulturnim programom; prav bi bilo, če bi jih med letom tudi kdo obiskal in po možnosti še kakšne manjše kulturne skupine; naj bi že v začetku budneje pazili na novo porajajoče se palirje, ki poskušajo izkoriščati popraševanje po pridnih prekmurskih delavcih. Med velikimi željami je bila tudi potreba po tisku, ki prihaja mednje neorganizirano, zelo neredno in o njih ne piše.

Taka so bila srečanja s Pomurci, ki prihajajo domov v zimskih počitnicah in niso bila nič manj pristrana kot s tistimi, ki prihajajo poleti.

Vanek Šiftar

Vas na jugoslovanskem severnem tečaju

Od zadnjih, najsevernejših vaških hiš, vržeš s krepkim zamahom kamen proti severu in ko pade na tla, ostane še naprej tak, kot je bil, a vendar dobi drugo ime. Splašiš ptico in če se poda proti severu nenadoma neha biti ptica, ampak postane madar. Veter se zažene na sever, toda čez nekaj metrov to ni več veter...

Tako je samo v prekmurski vasi Budinci, vasi na jugoslovanskem severnem tečaju, kjer dobijo na severnejših pašnikih stvari in reči druga imena.

Tu se namreč konča Jugoslavija!

Kljub temu pa so Budinci čisto navadna vasica. Letno dozori kmetom obilo pšenice na poljih, ki so zbrana okrog domačij, jesen jim stresa v kašče bogato obložena sadna drevesa, pozimi padajo pod cviljenjem žag bori in drugo drevje, ki prinese vaščanom največ denarja za življenje.

Tako je na najsevernejši točki Jugoslavije!

Prekmurski kolnik pripelje potnika iz Hodoša, najsevernejše jugoslovanske železniške postaje, skozi Dolence do severnih Budinec.

Vas je razmetana po pobočjih kot redko seme po prostranem polju. Hiše so se kot splasene ptice v jatah usedle na temena gričev in od tam zrejo daleč naokrog: v domovino in tujino. Bele so kot kmečke neveste in sramežljivo se skrivajo (morda zaradi slame na strehi) med sadovnjaki. Nekaj domačij je posvojil Kokotin breg, nekaj jih čepi na Vancarinem bregu, na Pečarnici in Bejčiri.

Ozka pot obrede vse vaše hiše in se potem nenadoma ustavi pred Carovo hišo. Ustavi se tako nenadoma kot ponikne reka na kraškem svetu.

Tu živi najsevernejša družina v najsevernejši vasi najsevernejše jugoslovanske republike!

Ivan Car, kmet z 22 orali zemlje in sedmimi križi na hrbtu je najsevernejši Jugoslovian, ni pa najsevernejši Slovenec. Drugje bi morali iskati najsevernejša slovenska ognjišča! Na Koroškem pri vasi Djekše in tudi severneje od Budinec, na madžarski strani, kjer je veliko slovenskih vasi in jim je reka Raba ponudila svoje ime: porabske vasi!



Zgodovina in napačne teorije so storile tako! Meja se je razkoračila med slovenske vasi kmalu po Pariški mirovni pogodbi in zdaj so si sosednje vasi kot tujci. Čez mejo, ki je le nekaj metrov od Carove hiše, ne prideš na Madžarsko, čeprav si tja namenjen s potnim listom, v severnejše vasi ne pridejo niti pozdravi, ne drobna pisma, ne ljubezen. Pismo v petsto metrov oddaljeno hišo na madžarski strani mora po več sto kilometrov dolgi poti čez Kotoribo in šele potem pride v roke naslovljencu, ki živi malo severneje od Budinca. Ne gre drugače, kajti obmejni prehodi še niso odprti, pogajanja potekajo že precej časa in ko se bodo ugodno končala, bodo tudi budinski severni sosede mnogo bližje.

— Daleč je do vas, daleč! — pravim najsevernejšemu Jugoslovanu Caru.

— Bogme, daleč je! Povem vam pa, da je še dalje nam do Ljubljane. Če se zgodi nekaj pri nas, ostane to samo pri nas, če pa se zgodi kaj v Ljubljani, zvemo o tem prav kmalu.

Izpod Carovih košatih brk teče prijetno pripovedovanje, ki ogreje bolj kot njegova »palinka«. Pripoveduje o severnih mejaših, včasih poseže v besedo tudi njegova žena, včasih se oglasi vnuk Pištek, ki bo letos prvič sedel v šolske klopi.

— Veste, navadil sem se meje. Na njo gledam kot na mejaša, s katerim sem skregan in zaradi tega ne smem voziti po njegovem zemljišču —, pravi stari Car in gleda na svojega soseda Madžarsko.

Ljudje zvejo s severne strani le to, kar jim pove oko. Tam so Andovci, Števanovci, Ritkarovci, Virica, Monošter, Gornji Senik, Sv. Gothard... Vse to so slovenske vasi z madžarskimi šolami in tujimi zakoni, vasi, ki so v zadnjih majske noči leta 1924 pripadle na Pariški konferenci Madžarski. Hiše na drugi strani so tako blizu, da bi jih človek lahko pobožal po svislih in vendar Budinčani nikdar ne spregovorijo s sosedi. Opazujejo, kako so na sosednji strani izorali privatne meje, kako so na bližnjem griču zasadili maline in ko so nasad drugo leto še povečali, je to pomenilo, da dobro uspevajo.

— Radi tekmujejo z nami — pripoveduje stari Car. — Ko smo v Budincih dobili električno, so kmalu na njihovi strani brneli buldozerji. Dolgo nismo vedeli, kaj se dogaja, ko pa smo nekega večera zagledali v

bližnjih Andovcih ulične svetilke, smo vedeli, da nočejo zaostajati za nami.

V stari Jugoslaviji so tihotapci skrivaj shodili poti proti Madžarski, tja so nosili kavo, nazaj pa so prinašali tobak in sladkor. Cvetelo je tihotapstvo in cetele so ilegalne ljubezni. Fantje iz porabskih vasi so ponoči skrivaj prihajali k dekletom na našo stran, prekmurski fantje so prav tako odhajali trkat na okna porabskih hiš in velikokrat je iz te pretihotapljenosti ljubezni nastal tudi zakon. Prav zaradi tega imajo še danes Porabski Slovenci polja pri nas, naši pa na njihovi strani. Sicer pa o njihovi lastninski pravici priča le kataster. Tako dolgo, dokler ne bodo odprti obmejni prehodi.

Takšen je svet na koncu Jugoslavije!

Pravijo, da se bodo kmalu spet lahko srečali sosedi iz različnih držav, ki se zdaj poznajo le še po imenih, da pri Budincih ne bo prehod čez mejo dovoljen le vetru in pticam...

Takrat tudi stari Car in njegova družina ne bosta več oddaljena in samotna na našem severnem tečaju.

Feri Zerdin

Film Srečanje s Pomurjem

Pomurska turistična zveza in zdravilišče Radenska Slatina sta s pomočjo pomurskih občin posnela v letu 1963 turistični film »Srečanje s Pomurjem«. Film je posnet na normalnem traku (35 mm), traja 17 minut in je doslej sinhroniziran v slovenskem, nemškem in angleškem jeziku.

Mikavnosti in lepote Pomurja spoznamo v prijetni zgodbi o družini, ki se je odločila za obisk in zdravljenje v neznani pokrajini. Glasbena spremljava razkriva bogato folklorno zakladnico Pomurja, ki bo marsikaterega rojaka spomnila na mlada leta.

Posamezne kopije filma »Srečanje s Pomurjem« se trenutno nahajajo v New Yorku, na Dunaju in v Peray les Monialu v Franciji. Vsi rojaki, zlasti družstva, ki bi radi videli domače kraje na filmskem platnu, si lahko izposodijo film brezplačno pri Pomurski turistični zvezi, Murska Sobota, Trg zmage 5, kjer dobijo tudi vsa obvestila.



Seja glavnega odbora Slovenske izseljenske matice

Dne 5. marca dopoldne je bila v prostorih Doma sindikatov v Ljubljani seja glavnega odbora Slovenske izseljenske matice. Udeleženci, predstavniki našega javnega in političnega življenja, med katerimi so bili univerzitetni profesorji, književniki, novinarji in drugi, so po izčrpnih poročilih o aktualnih problemih našega izseljenstva, ki sta jih podala predsednica Slovenske izseljenske matice Zima Vrščajeva in tajnik matice Tone Brožič, živo posegli v razpravo in podali številne konkretne predloge in pobude za nadaljnje delo na tem področju.

Predsednica matice tov. Zima Vrščajeva je v začetku svojega poročila govorila o naši novi emigraciji, naši delovni sili, ki danes začasno odhaja na tuje in je v zvezi s tem nakazala številne probleme in naloge, od katerih je marsikaj že bilo urejeno, mnogo je pa tudi še odprtih vprašanj. Prav izseljenska matica pa je tista, ki posreduje problematiko naših izseljencev naši javnosti in ureja tudi posamezne probleme, ki so s tem v zvezi.

V okviru vseh izseljenskih problemov je začasno zaposlovanje naše delovne sile v inozemstvu najbolj aktualno in najbolj nerešeno vprašanje, ki zahteva zato tudi koordinirano in vsestransko družbeno obravnavo.

Kar zadeva pravno in socialno zaščito izseljencev in naše delovne sile v zadnjem letu, ni bilo dosti sprememb, — je dejala tov. Vrščajeva. Imamo sicer z enajstimi državami bilateralne konvencije o zdravstvenem, pokojninskem in invalidskem zavarovanju ter otroškem dodatku, toda nimamo še konvencij z Zahodno Nemčijo in Švedsko, kjer je začasno zaposlenih največ naših delavcev, z Avstrijo so pa pogovori tik pred zaključkom.

Nadalje je omenila, da bi bilo treba v zvezi s tem vprašanjem tudi pri nas spremeniti nekatere predpise in odpraviti nekatere težave, ki nastajajo z odhajanjem naših ljudi na delo v tujino. Kritizirala je malomarno in neodgovorno reševanje raznih prošenj in

vlog pri nas ter prepočasno pošiljanje raznih dokumentov, ki jih potrebujejo naši delavci zunaj, da bi si uredili svoje pravice.

Enako je treba obogatiti delo za naše izseljence, ki so že desetletja na tujem in prihajajo poleti na obisk v svoj stari kraj. Programi prireditve v izseljenskem tednu in drugih, ki so namenjene izseljencem, naj bodo bogati in tudi kvalitetni. Tudi na turističnem področju je treba podvzeti vse, da bodo izleti in razne prireditve s tem v zvezi pestri, zanimivi in raznoliki. Te težnje Slovenske izseljenske matice bodo prišle do izraza že v letošnjem izseljenskem tednu, ki bo poln različnih prireditve, ki bodo obenem tudi vsebinsko kvalitetne.

Tajnik Tone Brožič je podrobno govoril o delu Slovenske izseljenske matice v preteklem letu, ki je poleg dosedanjih prevzela tudi nove naloge, predvsem na področju začasnega odhajanja naših ljudi na delo v tujino. V letošnjih zimskih počitnicah, ko je prišlo več tisoč delavcev na dopust v domovino, so z njimi organizirali sestanke in razgovore, ki so še bolj približali in osvetlili razne probleme. Matica bo v kratkem izdala poseben priročnik za državljane, ki so začasno zaposleni v inozemstvu. Priročnik bo vseboval pregled predpisov, ki se nanašajo posredno ali neposredno na vprašanja začasnega zaposlovanja. Prav tako je tudi vzela v program, da bo čimprej izdala priročnik, ki bo sezonske delavce seznanjal z njihovimi pravicami in dolžnostmi iz delovnega razmerja v deželah, kjer so začasno zaposleni. Rodna gruda naj bi v bodoče imela posebno prilogo, ki bi bila priložena za dežele z večjim številom naših sezoncev. V tej prilogi bi razširili in še bolj podrobno obravnavali razna vprašanja, ki so objavljena v rubriki Vprašanja in odgovori in za katere je med našimi ljudmi mnogo zanimanja.

Tudi na področju kulturno informativne dejavnosti so stiki matice z rojaki v tujini vedno bolj obsežni. Zdaj so matica in njene podružnice sredi živahnih priprav za prireditve v letošnjem izseljenskem tednu in o prihodu naših izseljencev iz evropskih dežel. Že dosedanje prijave kažejo, da bo letos prišlo še več izseljencev na obisk, kakor prejšnja leta.

Sledila je izredno razgibana razprava, v kateri so sodelovali s številnimi predlogi navzoči člani glav-



nega odbora: univ. profesor Rudolf Kyovsky, zvezna poslanka in član predsedstva Zveze republiškega sveta sindikatov Slovenije Dolfka Boštjančič, književnika Anton Ingolič in Ivan Potrč, novinar Bogdan Pogačnik, univ. prof. dr. Zvitter, član izvršnega odbora Franc Šebjanič, nekdanja izseljenca Lojze Zdravje in Franc Kurinčič in drugi.

Izmed predlogov, ki naj bi obogatili in usmerili nadaljnje delo matice, naj navedemo le nekatere: Rodna gruda naj dobi posebno prilogo, ki bi bila našim ljudem, ki so začasno na delu v inozemstvu, praktičen svetovalec. Letošnje prireditve izseljenskega tedna in sploh vse prireditve namenjene izseljencem, ki nas bodo letos obiskali, naj imajo svečano obeležje letošnjega jubilejnega leta, ko praznujemo 20-letnico osvoboditve. Rojaki, ki so že večkrat obiskali svoj stari kraj, predvsem pa vodje skupin, bodo deležni posebnega priznanja. Z zadoščenjem so navzoči sprejeli obvestilo književnika Antona Ingoliča, da poseben odbor v okviru Društva slovenskih književnikov zaključuje urejanje spominskega muzeja Louisa Adamiča v njegovi rojstni hiši v Prapročah pri Grosupljem in da bo muzej odprt letos v izseljenskem tednu. Prav tako je bilo toplo sprejeto obvestilo Ivana Potrča, urednika založbe Mladinska knjiga, ki je dejal, da je založba na pobudo Slovenske izseljenske matice vnesla v svoj knjižni program za leto 1966 izdava knjige z izborom del izseljencev-književnikov.

Tehnični vodja Slovenskega okteta Bogdan Pogačnik, ki se je nedavno vrnil z večmesečnega potovanja po deželah Latinske Amerike, je poročal o zanimivih srečanjih z našimi izseljenci, ki jih najdeš res povsod visoko na severu in globoko na jugu in povsod z enakim hrepenenjem in željo po rojstni deželi. Tone Kozlevčar, predstavnik Slovenskega okteta pa je povedal veselo novico, da bo Slovenski oktet, ki je bil ustanovljen na pobudo Slovenske izseljenske matice in izseljencev, prihodnje leto priredil turnejo po ZDA. Ob tej priložnosti bo slavil svojo petnajstletnico, in sicer med rojaki v ameriški Ljubljani, Clevelandu.

Seja glavnega odbora Slovenske izseljenske matice je bila zelo plodna. Vse predloge, ki sta jih vsebovali obe poročili kakor tudi razprava, je glavni odbor z odobravanjem sprejel.

Program izseljenskega tedna

3. julija (sobota) ob 11. uri

Otvoritev izseljenske razstave v avli Slovenske izseljenske matice, Cankarjeva 1/II. Istega dne in v istih prostorih bo ob 20. uri komorni večer izseljenske besede in pesmi

4. julija (nedelja)

X. tradicionalni piknik v Grobljah pri Domžalah

5. julija (ponedeljek) ob 20. uri

Koncert Invalidskega pevskega zbora v počastitev 20. obletnice osvoboditve v dvorani Kluba poslancev, Ljubljana, Puharjeva 7

6. julija (torek) ob 8. uri

Ogled znamenitosti Ljubljane in bližnje okolice

7. julija (sreda)

Otvoritev spominskega muzeja Louisa Adamiča v njegovi rojstni hiši v Prapročah pri Grosupljem

8. julija (četrtek)

Sprejem pri predsedniku Skupščine SRS. Vsak izseljenec lahko dobi vabilo pri Slovenski izseljenski matici

9. julija (petek) ob 16. uri

Predvajanje slovenskih filmov v dvorani Kluba poslancev, Ljubljana, Puharjeva 7

10. julija (sobota) ob 20. uri

Javna radijska oddaja na vrtu restavracije RIO, Ljubljana, Titova cesta

Vse prireditve so vstopnine proste, plačajo se le avtobusni izleti.

Za rojake iz evropskih dežel, ki pridejo večinoma pozneje, bo glavna prireditev 12. avgusta v Trbovljah, kjer bo Izseljenski dan. O programu teh in drugih prireditev, ki jih letos pripravljajo podružnice Slovenske izseljenske matice in o izletih za rojake, bomo več povedali prihodnjič.

Vabila z rezervacijo se dobijo pri Slovenski izseljenski matici, Ljubljana, Cankarjeva 1/II.

PO DOMAČI DEŽELI

1	3
2	5

Projekt novega središča Ljubljane je izdelal arhitekt Milan Mihelič, ki je že lani dobil prvo nagrado v okviru prvega dela razpisa za natečaj zazidave in idejnih projektov za obširen del nove Ljubljane. S tem projektom bo dobila Ljubljana izrazit velikomesten vhodni portal v svoje središče in želja Ljubljančanov je, da bi investitorji čim prej začeli z načrtanimi gradnjami.

V Ljubljani se je končal tritedenski tečaj za nove stevardese ljubljanskega »Adriavio prometa«. Tečaja se je udeležilo 12 deklet, ki bodo v bližnji turistični sezoni že pomagale izkušenim stevardesam pri njihovem delu.

Jedrski inštitut »Jožef Stefan« v Ljubljani izdeluje napravo, ki bo »predvidevala potres«. Po izgotovljenem osnutku so že zgradili prve dele, vso konstrukcijo pa bodo izdelali čez nekaj mesecev, tako da bo dragoceni aparat, ki bo pravočasno opozoril na možnost premikov tal, verjetno začel delati že konec leta.

V Dolomitih — pogorju, ki se razteza v bližnji okolici Ljubljane, bodo na petih najbolj dostopnih točkah razdelili zemljišča za vikend naselja. Zazidalni načrt za ta območja je že pregledan in odobren.

Ljubljanski radioamaterji so na tradicionalnem tekmovanju radioamaterjev Jugoslavije osvojili v konkurenci posameznikov prva tri mesta, v tekmovanju radioamaterskih klubov pa drugo mesto.



Delovni človek v središču pozornosti

V dneh od 17. do 20. marca je v Ljubljani zasedal V. kongres Zveze komunistov Slovenije. Udeležilo se ga je nad 700 delegatov iz raznih krajev Slovenije, ljudje različnih poklicev in starosti, ki so prišli s svojih delovnih mest: iz tovarn, rudnikov, kmetijskih zadrug, šol in najrazličnejših ustanov, da v svojem in v imenu delovnih ljudi, ki so jih na občinskih konferencah izbrali, povedo svoje mišljenje. Poleg članov centralnega komiteja so bili na kongresu številni gostje iz bratskih republik ter gostje iz zamejstva; med njimi predstavniki italijanskih deželnih komitejev KP, predstavniki socialistične stranke Italije, slovenskih manjšinskih organizacij in drugi.

Referat sekretarja CK ZKS Mihe Marinka je obširno obravnaval osnovne naloge ZKS pri nadaljnjem razvoju socialističnih družbenih odnosov. Kongres je v referatih in zelo živahni in poglobljeni razpravi pretehtal in kritično presodil prehojeno pot od zadnjega kongresa pred petimi leti. Uspehi preteklih let so vidni. Naj omenimo samo, da se je družbeni proizvod v Sloveniji od leta 1959 do leta 1964 povečal povprečno na 10,6 odstotka na leto, produktivnost dela pa za 6,5 odstotka. Naše gospodarstvo je torej doseglo vidno stopnjo rasti, zlasti če upoštevamo, da se je v tem času tehnična opremljenost povečala komaj za 1,6 odstotka. Vse te uspehe je pripisati v glavnem ustvarjalni moči delavskega samoupravljanja, ki je postalo temelj in pobudnik našega družbeno-ekonomskega razvoja.

To je bilo razvidno tudi iz razprave, v kateri so delegati govorili o posameznih problemih z živo prizadetostjo, z veliko odgovornostjo in brez olepšavanja, ker so posamezne probleme tudi dobro poznali. Saj so govorili iz svojih izkušenj, kot proizvajalci.

Ob zaključku je kongres sprejel resolucijo in izvolil novi centralni komite, kontrolno in revizijsko komisijo. Na prvi seji je nato centralni komite izvolil za političnega sekretarja CK ZKS Miha Marinka, za sekretarje CK ZKS pa Viktorja Avblja, Alberta Jakopiča in Staneta Kavčiča.

Delovni človek je v središču pozornosti. Resolucija pravi med drugim: Delovni človek se v procesu samoupravljanja razvija v celovito osebnost, ki uveljavlja svojo ustvarjalnost tako v proizvodnji materialnih dobrin kot v oblikovanju humanih in svobodnih odnosov med ljudmi. Organi samoupravljanja naj delujejo čim bolj kot celovit kolektiv, da bi poleg reševanja gospodarskih in tehničnih vprašanj lahko skrbeli tudi za kulturno življenje delovnih ljudi, za napredek njihovega znanja in za oblikovanje socialističnih moralnih vrednot in tovariške solidarnosti med ljudmi.



Pridemo!

Tajništvo in posamezni predstavniki Slovenske izseljenske matice dnevno prejema pisma, ki napovedujejo letošnje obiske. Tudi naši listi v ZDA o tem veliko pišejo. Kakor izgleda, se bo letos precej potnikov odločilo za potovanje z letali, kar je tudi razumljivo, saj so takšna potovanja zelo udobna, pa tudi kratkotrajna. V enem dobrem dnevu si že pri svojcih v starem kraju. Število tako imenovanih charter poletov, ki so letos planirani za prevoz potnikov iz prekomorskih dežel, je večje, kakor vsa tri zadnja leta skupaj. Mnogi bodo potovali tudi z običajnimi letalskimi zvezami, seveda pa bodo kakor doslej, tudi ladje pripeljale v stari kraj precej naših ljudi. Naše slovensko letalsko podjetje Adria-aviopromet ima za letos planiranih 17 charter poletov. Ta letala bodo pripeljala tudi številne skupine naših slovenskih rojakov iz ZDA in Kanade. Na domačih tleh bomo pozdravili skupine mnogih naših organizacij in društev.

Velik skupinski obisk pripravlja letos Slovenska narodna podpora enota za člane in njihove družine. Izletniki bodo potovali s slovenskim letalom Adria aviopromet, vodil pa jih bo glavni predsednik Joe Culkar. Skupina bo odpotovala iz Clevelenda 23. junija, vračali pa se bodo 12. julija. Med izletniki bodo najbrž v lepem številu zastopani tudi nagrajenci v jubilejni kampanji SNPJ za pridobivanje novih članov. Ta kampanja je nadvse lepo uspela, saj je organizacija po zaslugi agilnih članov seveda, pridobila kar 2692 novih članov s tremi milijoni dolarjev nove zavarovalnine, kar je znatno presešlo predvideno število. Dvajset najbolj prizadevnih si je v kampanji pridobilo nagrade: tritedensko brezplačno počitniško potovanje v Jugoslavijo ali na Havajske otoke. Prav gotovo se bo večina nagrajencev odločila za obisk svojega starega kraja in jih bomo srečali med izletniki SNPJ.

Tudi agilna Slovenska ženska zveza pripravlja velik izlet v domače kraje. Med voditeljicami skupine bo tudi častna predsednica gospa Marie Prislandova, ki nam je že obljubila v pismu, da se letos vidimo. Seveda za trdno pričakujemo tudi gospo Albino Novakovo, glavno tajnico SZZ in našo letošnjo jubilentko — saj bo letos pripeljala svojo jubilejno — deseto skupino na obisk v Slovenijo. Slovenska dobrodelna zveza bo organizirala skupni obisk domovine v juniju. Izletniki bodo odpotovali iz Clevelenda z letalom 10. junija, vrnili pa se bodo 3. avgusta. Vodil jih bo rojak Joseph Ponikvar.

Rojakinja Josephine Šlosar iz West Allisa Wis. bo letos že enajstič obiskala Slovenijo. Ker ji je sami dolgčas, kakor piše, vabi rojake iz West Allisa in iz Milwaukeeja in okolice, da se ji pridružijo. Potovala bo z ladjo Queen Elizabeth, ki odpluje iz newyorškega pristanišča 2. junija. Na skupinski izlet posebej vabi člane Kranjske slovenske katoliške jednote. Tudi druga društva in organizacije se vneto pripravljajo na skupni obisk domovine. Tako se bomo srečali letos poleti s člani in prijatelji Slovenske bratske zveze, Kluba upokojencev, društva Simon Gregorčič ter Bratstva in jedinstva iz Kanade itd.

Prva srečanja s skupinami, kolikor nam je bilo doslej sporočeno, bodo morda že konec aprila oziroma v maju. Največ prihodov pa bo v juniju in v začetku julija.

Tudi iz Evrope bomo imeli kar zgodnje in številne obiske. Rojak Anton Škruba iz Merlebacha nam je že sporočil, da bodo imeli rudarji, ki delajo v revirjih Merlebach-Freyming, kjer je naša največja naselbina, svoj letni dopust že s 1. avgustom. Tako bo letos posebni vlak iz Francije iz Merlebacha odpeljal naše rojake z družinami na odhiti v domovino že 1. avgusta.

Iz Nemčije pa sta nam pisala rojaka Jozef Jaklič in Martin Kink, da bodo že od 2. junija pričeli voziti z rednimi vlaki posebni vozovi



1 2
Na petem kongresu ZKS

3
Glavni predsednik Slovenske narodne podporne
jednote Joe Culkar na pikniku v Polhovem
Gradcu

4
Solze in objemi ob srečanjih po dolgih letih

5
Gospa Albina Novakova, glavna tajnica
Slovenske ženske zveze, je lani že devetič kot
voditeljica skupine obiskala Slovenijo





1
2 3
Dve slike iz konfekcijske tovarne Mura

1 2
3

Turistično podjetje »Kompas« je imelo v lanskem letu za 45 % večji promet kot v letu 1963. Devizni dotok, ki ga je ustvarilo podjetje, znaša 11,9 milijona dolarjev. Letos bo podjetje na mejnih prehodih uredilo nujno potrebne turistične urade, poleg tega nameravajo izmenjati celotni vozniki park z novimi modernimi avtobusi.

Ljubljanska gostilna »Maček«, ki privablja številne goste, pripravlja ureditev novih gostinskih prostorov v prvem nadstropju in pa vrt z 80 sedeži, in sicer v rokokoju. **Ljubljanska tovarna »Šumi«**, ki že skoraj 90 let izdeluje bonbone in čokolado za mlade in stare sladkosnedeže, je uvedla razveseljivo novost: obrat za kandiranje sadja, ki je zaenkrat edini takšen objekt v Jugoslaviji. Izdelovali bodo kandirane češnje, hruške, marelice in kot posebnost — primorski maroni.

V Doliču so odprli novo osnovno šolo s sodobno opremljenimi učilnicami, kabineti, knjižnico in mlečno kuhinjo. H gradnji šole so prispevali tudi občani.

Celjski čebelarji imajo nad 1500 čebeljih družin. S prevažanjem čebel na pašo in z drugimi strokovnimi ukrepi povečujejo pridelek medu in število družin kljub škodljivim vplivom tovarniških plinov in kemizacije v kmetijstvu.

V celjskem »Ingradu«, kjer industrijsko izdelujejo stanovanja, so v zimski sezoni strokovno izobrazili 70 kvalificiranih in visoko kvalificiranih monterjev. Zdaj gradi podjetje večje število montažnih stanovanjskih hiš, vmes pa bodo letos postavili še nove, med drugim tudi stolpnice.

Zagorje bo ob 20-letnici osvoboditve končno dobilo spomenik revolucije. Spomenik bo stal na prostoru med Delavskim in Zdravstvenim domom. Skulpturo, ki sim-

za naše potnike, in sicer bo odhod iz Dortmunda vsako sredo, povratek pa vsak četrtek v obratni smeri. Tradicionalni posebni vlak, ki je predviden enkrat letno v glavnem za naše rojake, pa bo odpeljal izletnike iz Dortmunda proti Ljubljani letos 3. avgusta. Vrnili pa se bodo v Nemčijo 23. avgusta.

G. Kink je napisal zelo lepo pismo, v katerem pravi med drugim: »Vsako leto smo veseli ob prihodu v domovino. Tisti pa, ki obiščejo Jugoslavijo prvič, so presenečeni nad lepo podobo dežele, ki nudi očem gore, jezera, doline, lepote podzemlja v najrazličnejših kontrastih. Če dožive še pogled na modro Jadransko morje z njegovo slikovito obalo, ki jo obdajajo vzpetine in otoki, porasli s palmami, mandljevci, figovci in lovorjem, se jim srce napolni z nepopisnim občudovanjem. Kar pa naši rojaki in turisti še posebno hvaležno občutijo, je gostoljubje prebivalcev te z vsemi lepotami narave tako blagoslovljene dežele, ki ji ne najdeš enake v celi Evropi.«

Iz tajništva Slovenske izseljenske matice

»Zdaj sem doma, trtico bom gojila«

Krepak stisk roke nas je seznanil. Topla domača beseda je zazvenela v pozdrav.

Tako smo se na matici nedavno spoznali z Jožetom Švagljem, ki se je vrnil iz Argentine, da bo, če mu bo všeč, tako je dejal, — za stalno doma ostal.

Slok, visoko zravn, ves mladostno čil se je zapletel v pomenek. Košček svojega življenja je položil pred nas, ne košček, ampak dobršen kos — saj je obsegal vseh šestintrideset let, ki jih je preživel v Argentini. Potem pa je posegel še bolj nazaj, v mlade dni, ko je bil majhen fantič tam v rodni vasi — Ložah pri Vipavi, kjer na trti žlahten vipavec zori.

»Ma, ni bilo lahko življenje takrat. Rinili smo iz dneva v dan, ampak povedati moram že v začetku, da vaščani v Ložah nismo bili kar tako. Hoteli smo imeti slovensko šolo, pa smo si jo tudi sami zgradili. Tudi igre smo radi igrali in prepevali. V našem skednju smo imeli pa dvorano za prireditve.«

Potem pa ga je odpihnilo na tuje, kakor toliko naših ljudi s Primorskega, ki jih je pregnal fašizem.

»Šel sem in tudi moje dekle je šla, že nekaj prej je odpotovala. Mislil sem, tam si bova ustanovila dom, no, pa se je drugače naključilo.«

Ob spominu se je nekam otožno nasmehnil, potem pa smo zvedeli da je še vedno sam.

Naša naselbina v Buenos Airesu je bila takrat še mlada. Iz dneva v dan pa se je večala. Ni lahko pognati korenine na tujih tleh, kjer beseda in pesem čisto drugače zvenita. Jože Švagelj je to čutil z vsem srcem. Društev je treba, domače besede, pesmi, godb, časopisov. Z vso mladostno vnemo se je zagnal v delo.

Najdemo ga med ustanovitelji Slovenskega prosvetnega društva 1, društva Zarja, med članstvom številnih drugih naprednih slovenskih društev, pri dramskih krožkih se je uveljavljal kot režiser in igravec, postal je stalni uredniški sodelavec raznih slovenskih in srbohrvatskih časopisov, kjer je sodeloval skoraj brezplačno polnih dvaintrideset let. (Pisal je v slovenski tednik Jugoslavijo, Novi list, Gospodarstvo, Novo domovino, Lipo itd.) Otroke je poučeval slovenščino. O da, polno plemenitih opravkov je imel na njivi slovenske kulture tam na vročih argentinskih tleh. Toliko jih je bilo, da je na sebe pozabil in mu je kakor skozi sito odteklo polnih šestintrideset let.

Zdaj se je vrnil v svojo rodno vas in med nas. Jože Švagelj se smehlja. Nekam zasanjan, nazaj zagledan je ta nasmeh. Skozi prizmo dolgih šestintrideset let.

Pred njim na mizi je kupček fotografij: razne skupine in posamezniki. Mladi in starejši obrazi. Nekateri nasmejani, drugi svečano resni. To so skupine raznih društev. Igralski krožki. Prizori iz igralskih nastopov. Vmes najdeš Jožeta Švaglja. Njegov obraz je mlajši, pa ne dosti. Pogled samozavesten, srečen.

»Ni bilo lahko slovo. Srce boli, ko odhajaš od prijateljev. A zdaj sem tukaj. S sestro bova gospodarila v Ložah. Ostarela je in ne zmore sama. Hišo bom popravil in vinograd obnovil. Trtico bom gojil in prijatelje gostil — če me obiščete!«

Iskrica se mu je vžgala v očeh, prav po vipavsko je pomežiknil. Iz srca smo mu zaželeli vso srečo na rodni tleh.

Ina Slokan

»Mura« in »Pomurka« slovita daleč preko meja

V murskosoboški občini in nasploh v Pomurju sta v gospodarstvu že nekaj let v ospredju dva velika kolektiva: kmetijsko industrijski kombinat »Pomurka« in konfekcijska industrija »Mura«. Oba kolektiva nista samo največji gospodarski organizaciji v Pomurju, marveč hkrati tudi najpomembnejša izvoznika.

Kmetijsko industrijski kombinat »Pomurka« se že vrsto let uveljavlja s svojimi proizvodi na domačem in inozemskem tržišču. Že nekaj let zapovrstjo dosega izvoz tega velikega industrijskega obrata vrednost okrog 2 milijona dolarjev. Lahko bi KIK »Pomurka« izvažal še več, vendar so izvozne možnosti »Pomurke« nekoliko omejene, kajti skrbeti je treba tudi za domači trg. Tudi v letu 1965 bo KIK »Pomurka«, ki ga sestavlja vrsta obratov in manjših tovarn, izvažal predvsem meso, mesne izdelke in konzerve, mlečni in jajčni prah, gobe, sadje in tudi nekatere lesne proizvode, zlasti lesene weekend hišice. V programu za prihodnja leta pa ima KIK »Pomurka« nadaljnjo razširitev in modernizacijo svojih obratov. Tako nameravajo zgraditi večjo hladilnico in modernizirati tovarno jajčnega prahu. V načrtu je tudi gradnja obrata, kjer bodo lahko predelovali razne povrtnine. Seveda je to samo del načrtov za prihodnost, kajti precej bodo tudi povečali svoje živinorejske obrate. Poseben sloves si je »Pomurka« pridobila z izvozom bekonov na angleško tržišče, kjer so bekoni iz Murske Sobote in sploh iz Pomurja zelo iskano blago.

Druga pomembna gospodarska organizacija je konfekcijska industrija »Mura«, kjer je zaposlenih že preko 1500 delavcev in delavk iz Murske Sobote in okolice. Tovarna »Mura« se danes uvršča med vodilne jugoslovanske konfekcionarje, vrednost njene proizvodnje pa se že približuje 7 milijardam. Svoje izdelke pošilja »Mura« ne samo po vsej državi, marveč tudi v inozemstvo, zlasti na zahodnoevropska tržišča. Lani je podjetje izvozilo za več kot 1,200.000 dolarjev izdelkov, izvoz v letu 1965 pa bo še večji. Podjetje se nenehno trudi, da bi še bolj usposobilo svoje delavce, zato redno prireja razne strokovne in izpopolnjevalne tečaje. V centru za izobraževanje kadrov, ki že več let deluje v tovarni, so doslej strokovno izpopolnili preko 600 delavcev in delavk. Vedno boljša organizacija dela in vedno boljše znanje delavcev pa se seveda tudi odraža v boljših osebnih dohodkih. Tako na primer »Mura« lani ni imela niti enega delavca, ki bi prejemal mesečno manj kot 30.000 din, saj je bil že konec lanskega leta najnižji osebni dohodek v tovarni 31.600 din. Industrija »Mura« pa tudi skrbi za standard svojih zaposlenih. Doslej so med drugim kupili že skoraj 50 družinskih stanovanj. Seveda pa to ne zadošča, saj bi potrebovali še okrog 150 stanovanj. V podjetju imajo tudi lastno menzo, delavce razvažajo na domove z avtobusi in veliko skrb posvečajo v tovarni zdravstveni zaščiti. V kratkem bodo v tovarni odprli lastno ambulanto, v kateri bosta delala zdravnik splošne prakse in zobozdravnik.

Igor Prešern



bolizira tri pomembna obdobja naše preteklosti in sedanjosti, bo izdelal kipar Stojan Batič, načrt za ureditev okolice pa inž. arh. Oton Gaspari. Računajo, da bodo odkrili spomenik na dan borca 4. julija.

Na Jesenicah praznujejo letos več pomembnih obletnic. Razen 20-letnice osvoboditve bodo praznovali tudi 150-letnico šolstva na Jesenicah, sredi poletja pa se bodo železarji in valjavci spominjali žalostnih dni izpred 30 let, ko so stakali proti kapitalističnim lastnikom železarn. Kot uvod v proslavo so izdali 1. številko občinskega zbornika »Jeklo in ljudje«, z bogato vsebino iz preteklega zgodovine bojv jeseniškega proletariata.

Dolenjski list praznuje 15-letnico svojega izhajanja. Sprva je bil list glasilo črnomaljskega, novomeškega in trebanjskega okraja, zdaj pa ga izdaja devet občin. Od začetnih 3000 izvodov naklade izhaja danes ta tednik v 24.000 izvodih, bere pa ga približno 100.000 ljudi.

Na Zelenici so zgradili novo 1150 m dolgo sedežnico. To je zaenkrat najpomembnejši turistični objekt v tržiški občini, ki bo dal ob novi sodobni avtomobilski cesti na Ljubelj trdno osnovo nadaljnjemu razvoju turizma v ljubeljski dolini.

Ob 600-letnici Novega mesta pripravlja Foto-klub v sodelovanju z Dolenjskim muzejem razstavo »Novo mesto v sliki skozi stoletja«, ki jo bodo odprli aprila, ko se bodo začele proslave 600-letnice mesta.



V **Vinici** gradijo novo zdravstveno postajo, ki bo montažnega tipa in bo stala 10 milijonov din. V predlogu proračuna črnomaljske občine pa je predvidenih 43 milijonov din za zdravljenje socialno ogroženih, za kmečke zavarovance, za razširjeno zavarovanje mladine in drugo zdravstveno zaščito.

V **Kočevju** je v zimski sezoni delovala poklicna šola za gradbince, to je šola za odrasle občane, v kateri si pridobe poklic za zidarja, železokrivca in tesarja. Šola ima svojevrstno organizacijo dela: v zimskih mesecih — med mrtvo sezono — je teoretičen pouk, po končanem razrednem izpitu pa odidejo na gradbišča, kjer praktično delajo po določenem učnem programu in pod stalnim vodstvom instruktorjev.

V **Kovina** — kovinsko podjetje na Bizelj-skem — je za 140% povečalo svojo proizvodnjo in se je specializiralo za stavbno ključavničarstvo. Že leto dni delajo v dveh izmenah. Podjetje ima tri obrate: kovinski obrat, obrat za kovinsko galanterijo in obrat za plastične izdelke. Sodeluje s kovinarskim podjetjem v Dobovi in s Posavjem na Brežicah. Vrednost letošnje proizvodnje je planirana na 200 milijonov, če pa bodo uresničili dogovore z »Brodogradnjo« na Reki in »Metalko« v Ljubljani, se bo ta vrednost povečala na pol milijarde dinarjev.

V **Brežicah** so zgradili lončarsko delavnico, v kateri bodo izdelovali lončarske izdelke po vzorcih stare ljudske obrti.

V **Zirovnici** na Gorenjskem so praznovali 50-letnico začetka obratovanja takrat največje hidrocentrale v Završnici. Elektrarna je začela obratovati konec leta 1914 in je takrat pomenila pravo revolucijo na področju energetske proizvodnje. Bila je pomemben vir elektrike za jeseniško železarno in razvoj druge industrije na Gorenjskem.

V **Škofji Loki** so odprli sodobno urejeno samopostrežno trgovino ob nanovo zgrajenem zaselku Novi svet, kjer je v zadnjih letih zrastle več stanovanjskih blokov in stolpičev. Nova samopostrežna trgovina bo koristila domačinom in turistom.

Črnuški obrat sarajevskega »Energoinvesta« je pripravil prvo letošnjo pošiljko 130 transformatorjev za Pakistan. Letos naj bi jih prodali v to državo že 300, v Indonezijo 800 in v Sovjetsko zvezo 500. Vrednost tega izvoza bo znašala okrog 1,5 milijona dol.

Ljubljancanka Milena Urbančič, žena jugoslovanskega delegata »Ingre« v Mehiki, je postala ena vodilnih risark sodobne mehške mode. Doslej je Urbančičeva sodelovala na več razstavah in je s svojimi skicami dosegla lepa priznanja.

Na Ravnan na Koroškem imajo bogato Studijsko knjižnico, v kateri je skoraj 44 tisoč knjig, 18 tujih revij in 164 jugoslovanskih časopisov oziroma strokovnih in ilustriranih publikacij. Posebnost knjižnice je, da zbira rokopise koroških piscev.

Koroški kinoklub, ki deluje v Prevaljah, je pripravil že drugi festival, na katerem so predvajali številne filme na 8 mm traku, ki so jih za klub posneli njegovi člani. Najzanimivejši filmi so prikazali koroškega »Hlaponca«, Titovo štafeto, mežiški rudnik in tako dalje.

Zagrebski solisti so imeli v koncertni dvorani Hunter Colege v New Yorku uspel koncert. Kritiki newyorških časopisov so poudarili njihovo umetniško kvaliteto.

Kakšen bo Ormož leta 1990?

Pred kratkim so v Ormožu pregledovali urbanistični plan nadaljnjega razvoja Ormoža in bližnje okolice. Za urbanistični načrt je bilo med prebivalci Ormoža precej zanimanja. Urbanistični plan med drugim predvideva, da bo čez 26 let, torej okrog leta 1990, v Ormožu živelo že okrog 6000 prebivalcev. Seveda bo takrat imelo mesto tudi precej drugačno podobo kot danes. Tako predvideva urbanistični načrt gradnjo več novih stanovanjskih blokov, ki bodo imeli štiri etaže (pritližje in še tri nadstropja). Ormož bo dobil do leta 1990 tudi sodobno avtobusno postajo s pokrito čakalnico in še nov hotel. V Skolibrovi ulici bodo zrasli trije stanovanjski stolpiči, pet vrstnih hiš in dva stanovanjska bloka, v Poštni ulici pa bo stalo več štirietaznih zgradb. V večini novih zgradb, kjer bodo stanovanja, bodo v pritližju uredili trgovske lokale, vrh tega pa bo Ormož dobil v prihodnosti tudi več kombiniranih poslopij, v katerih bodo pisarne, stanovanja in trgovine.

Športne novice

Okrog bele arene pod vznožjem prenovljene 90-metrške skakalnice v Planici so prvo nedeljo marca spet zaplapolale zastave. Na mednarodnem tekmovanju za memorial Janeza Polde se je zbralo 35 skakalcev iz 8 držav. Planica tokrat ni zablestala tako, kot smo navajeni, kot zasluži njeno ime. In Planica je v svetu pojem. Žal je bila tokrat na isti dan še vrsta drugih prireditev v različnih smučarskih središčih po svetu, tako da se je pod Poncami zbrala le peščica najboljših skakalcev alpskih držav ter smučarji Sovjetske zveze, Madžarske in Demokratične republike Nemčije.

Gledalci so vseeno videli uspelo športno prireditev. Zmagal je D. Muller (Nemška demokratična republika), ki je skočil 83 in 85 m daleč. Med Jugoslovani sta bila najboljša Marjan Pečar na šestem in Miro Oman na sedmem mestu. Tudi v razvrstitvi ekip je zmagala Nemška demokratična republika in tako prvičkrat osvojila memorial Janeza Polde.

Flags were again hoisted round the renewed 90-meter Planica ski-jump on the first Sunday in March. Thirty-five ski-jumpers from eight countries gathered at the international competition for Janez Pold Memorial. This time, Planica, though well-known throughout the world, did not have its usual share of first-class ski-jumpers. There were several other competitions in various winter centers in the world, so that only a few of the best jumpers came from the Alpine countries besides those from the Soviet Union, Hungary, and East Germany.

Onlookers, however, had no cause for disappointment as they had opportunity to see some first-class jumps. The winner was D. Müller (East Germany) with his 83 and 85-meter jumps. The best Yugoslavs were Marjan Pečar, who was sixth, and Miro Oman, who finished seventh. The team victory, too, went to East Germans who have thus won the first Memorial Cup of Janez Pold.

Na XX. državnem prvenstvu v šahu je zmagal Beograjčan Milan Matulović. Najboljši jugoslovanski šahist Svetozar Gligorić se je skupaj z mladim slovenskim vele mojstrom Brunom Parmo uvrstil na drugo do tretje mesto.

The Belgrader Milan Matulović has become the new Yugoslav chess champion. The best chess player, Svetozar Gligorić, shares the second place with the young Slovene grand master Bruno Parma.

Med svetovnim prvenstvom v namiznem tenisu bo v Ljubljani še množica kulturnih in zabavnih prireditev. Obiskovalci te velike športne prireditve bodo lahko v prostem času izbirali med koncerti (Slovenska filharmonija, Partizanski invalidski pevski zbor, Slovenski oktet itd.), folklornimi prireditvami in nastopi pevcev zabavne glasbe.

There are going to be numerous cultural events and entertainments during the time of the World Table Tennis Championship in Ljubljana. Visitors to this great sports event will be able to make use of their spare time by going to concerts (Slovene Philharmonic Society, Partisan Invalid Chorus, Slovene Octet, etc.), folklore shows and singers' performances.

Na Zelenici nad Ljubeljem ob avstrijsko-jugoslovanski meji je v začetku marca začela obratovati nova smučarska žičnica. Ker je do Ljubelja že zgrajena moderna avtomobilska cesta, pričakujejo, da bo Zelenica zaradi ugodnih snežnih razmer prav kmalu postala priljubljeno zbirališče smučarjev.

New shuttle system has come into operation on Zelenica near Ljubelj along the Austro-Yugoslav frontier. The modern highway to Ljubelj as well as favorable snow conditions in this region will help Zelenica become a favorite winter center.

J. Snoj

Državno prvenstvo v umetnem drsanju

Dne 27. in 28. februarja je bilo v Zagrebu državno prvenstvo v umetnem drsanju, ki se ga je udeležilo 35 tekmovalcev iz Slovenije, Hrvatske in Srbije. V mednarodnem razredu je zmagala Katjuša Derenda, članica Drsalno-kotalkarskega kluba Ljubljana, drugo mesto je pripadlo Binci Kristan iz Zagreba in tretje Alenki Savnik, članici DK Olimpia iz Ljubljane. Med seniorkami sta prvo mesto zasedli Andrejka Drnovšek in Metka Agrež, Ljubljančanki, med juniorkami pa je zmagala Barbka Šenk iz Ljubljane, drugo in tretje mesto pa sta zasedli Maja Nikšić in Renata Čelan, obe iz Zagreba. Tudi med seniorji in juniorji sta zmagala Zagrebčana Bojan Lipovščak in Zoran Matas. Slovenski drsalci so poželi vsa prva mesta v drsanju v dvojicah, in sicer: v mednarodnem razredu Anči Dolenc in Mitja Šketa, v seniorskem Barbka Šenk in Peter Šprager in v juniorskem Velenjčana Duška Fišer in Franci Blatnik.

Yugoslav figure skating championship

Yugoslav figure skating championship took place in Zagreb on February 27. and 28. Thirty-five skaters from Slovenia, Croatia and Serbia were entered.

Katjuša Derenda, member of the skating & roller skating club of Ljubljana, won the title in the international class, Binca Kristan from Zagreb was second, and the third place went to Alenka Savnik, member of the skating club »Olimpia«, Ljubljana.

Andreja Drnovšek and Metka Agrež, both from Ljubljana, were first and second in the senior women's singles, and another girl from Ljubljana, Barbka Šenk, was first in the junior class. Maja Nikšić and Renata Čelan, both from Zagreb, finished second and third.

Winners in senior and junior men's singles were Bojan Lipovšek and Zoran Matas, both from Zagreb.

Slovene skaters also led in pairs skating Anči Dolenc and Mitja Šketa in international class, Barbka Šenk and Peter Šprager in senior class, and Duška Fišer and Franci Blatnik from Velenje in junior class.



Novi slovenski šahovski mojster Albin Planinc

13-letna Barbka Šenk iz Ljubljane je leta 1963 zmagala nad juniorkami na državnem prvenstvu v kotaljkanju, letos pa na državnem prvenstvu v drsanju

1
2



KULTURNI ZAPISKI

Evald Flisar

Večer na Muri

Svetla noč. Mura hiti
čez ravan,
pokrajina spi,
jata vran
za mlinom nekje
se iz spanja zbudi
in zakraka. Hitijo vode
v mračno samoto noči.

Svetla noč. Mura hiti
čez ravan,
daleč je, daleč še dan,
jata vran zopet spi.

Jože Ternar:

Prekmurska razglednica

Kot boginja sedla je na snop rži
in v plamenečem soncu sineka gosti:

»Na kruha, na, na grud, pij, moj sin,
rasti in postani velik človek teh ravnin!«

V spoštljivem molku s plamenečimi
očmi

strmim na darovanje to in zdi se mi,

da materina grud je ptica pelikan,
a mali sinko nenasiten velikan,

ki z mlekom bo popil iz nje življenje
in njeno neutešeno hrepenenje.

IZ ZBIRKE »SEJALEC«



1
Baročna dvorana v soboškem muzeju

2
Mladi prekmurski pisatelj Drago Grah, ki pravkar služi vojaški rok, bere prijateljem iz svojih del

3
Srednjeveški grad v Murski Soboti, kjer je zdaj muzej

4
Prekmurski pisatelj Ferdo Godina

1 | 3
2 | 4

Spreminjajo se časi ...

Spreminjajo se časi tudi na levem bregu Mure, premika se po prekmurskih kolnikih, zganilo se je v ljudeh: spreminjajo se časi na levem bregu Mure, a to niso le letni časi, ki drug drugemu spoštljivo odstopajo mesto na stenskem koledarju. Ti časi so politično, moralno in etično spremenili človekov odnos do zemlje, do skupnega napredka. Premika se po prekmurskih kolnikih, a to ni samo pomladni veter, ki jutra prekleči v pšenici, se opoldne postavi na noge v ravnini in se do večera izleta kot nagajiv otrok v ograjenem dvorišču — po prekmurskih kolnikih se premika človek, ki je pokazal hrbet preteklosti, da bi laže zakoračil v jutrišnji dan; zganilo se je v ljudeh, a to ni samo misel na lastovke, ki bodo privršale v deželo in prinesle v kljunih pomlad, zelenost na polja in modrino neba, ne to, kar se je zganilo v ljudeh, je spoštovanje človeka, njegovega dela, je trajna navezanost na uspehe, ki morajo biti jutri večji od današnjih ...

Kogar danes zanese na prekmursko ravnico, v Soboto, iz dneva v dan modernejšo ali na Goričko, kdor bo segel v roke dolinskemu kmetu in se soočil s človekovimi željami, težavami in problemi, se bo ovedel: ni več tistega Prekmurja od včeraj, ni več zgolj in samo tiste pradedninske zasanjanosti, kjer se nič ne zgodi, razen rojstva in smrti, oboje tesno povezano s pravljico siromašnostjo in panonsko nezaupljivostjo — ob vsakem včerajšnjem prekmurskem spoznanju je zraslo še eno današnje prekmursko spoznanje. Res je: še so prekmurski kolniki, a tudi asfaltne ceste se belijo od vasi do vasi, podobne debelim vrvm, namočenim v mleko; ob kmečki »cimprani





iži« stoji naproti nova hiša z velikimi okni in če je odšel iz prve hiše v šolo samo eden izmed petih otrok, gre danes iz novega doma v šolske klopi vsak otrok.

Čas zadnjih dvajsetih let je opravil svoje: še vedno izpodriva staro, nepraktično in preživelo in to zamenjuje z novim, boljšim in mlajšim. Človek na tej, kot odprta dlan dojemljivi ravnici, se je po tisočletni preteklosti slednjič ovedel samega sebe, svoje moči, sposobnosti in zmožnosti urediti si življenje tako, kakor mu bo najbolj prav. Človek se je zavestno odločil za boljše življenje in zdaj mu je treba za vsak uspeh čestitati, pri vsakem neuspehu pomagati in ga odpraviti...

Na zunanjo, še bolj pa na notranjo podobo prekmurskega človeka so v zadnjih letih močno vplivala najrazličnejša kulturno-izobraževalna komunikacijska sredstva, kot so radio, televizija, časopisi, knjige, filmske predstave in druge občasne ali stalne kulturno zabavne in vzgojne manifestacije. Prekmurje, razdeljeno danes na štiri občinske centre, ima svoj tednik Pomurski vestnik, ki seznanja bralce predvsem z domačimi in pokrajinskimi dogodki, podobno funkcijo opravlja tudi soboška radijska postaja, ki ima večurni tedenski spored, v katerem se izčrpno loteva občinskih zadev. Največ pozornosti pa je v zadnjem času namenjene Pomurski založbi ki si iz dneva v dan bolj utira pot med slovenske bralce. Poleg romana Miška Kranjca »Rdeči gardist«, ki bo izšel v treh delih in obravnava rdečo revolucijo leta 1919 v Prekmurju ter uspelega ponatisa »Belih tulpi« Ferda Godine, je založba izdala lani še knjigo mladega, 26-letnega Draga Graha. Lirično, s tankim poslušom za drobna človeška doživetja in z izredno skrbjo za jezik sta napisani obe noveli, »Konec pravljice« in »Zorenje na Bajni«. Kaže, da založba daje mladim prekmurskim ustvarjalcem vse možnosti za njihovo uveljavitev v umetniškem, literarnem ustvarjanju. Tako so že lani izdali pesniško zbirko Jožeta Ternarja »Sejalec«, mlademu slavistu Jožetu Olaju pa omogočili resnejše prevajanje madžarske literature v slovenščino.

Poleg tega namerava založba še letos izdati monografijo o prekmurskem rojaku, danes znanem slikarju-naivcu Jožetu Horvatu - Jakiju, ki zdaj stalno živi v Nazarjih pri Celju, razstavljal pa je že v mnogih evropskih deželah in celo na Floridi v ZDA.

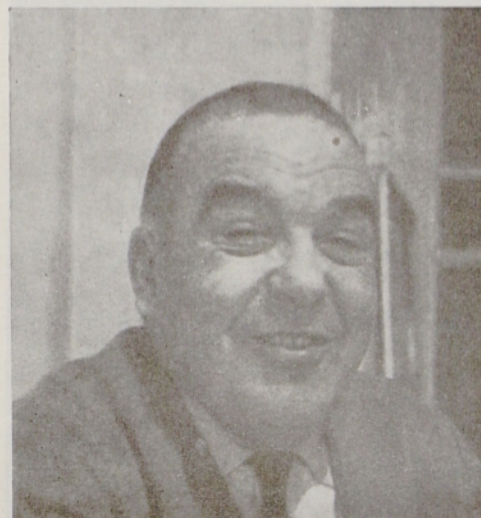
V Soboti, kjer je odprtih še šest različnih srednjih strokovnih šol in živi že čez tisoč srednješolcev, je mladim ljudem dostopna Študijska knjižnica, ki ima na svojih policah že približno 23.000 knjig. Knjižnico obiskuje dnevno sto ljudi, ki lahko v njej tudi študirajo.

Pokrajinski muzej, kino dvorana in galerija, v kateri bo najbrž že letos prva otvoritvena razstava — samo še prispevajo k resnejšemu kulturnemu življenju prekmurske metropole... K temu še

Dr. Franc Petek — starosta koroških Slovencev je praznoval 80-letnico svojega rojstva. Kot študent je preživel svoja dunajska leta v družbi Ivana Cankarja, Ivana Prijatelja, Šerka in drugih. Po študiju je opravljal zdravniški poklic v Velikovicu in je eden redkih izobražencev, ki je po plebiscitu ostal v domači deželi, zvest svojemu slovenskemu poreklu, kljub prevladujoči nestrpnosti: v teku enega rodu raznaroditi koroške Slovence. Tudi po vojni je ohranil zvestobo slovenskemu rodu in zanimanje za vse spremembe, ki spremljajo naš narod na tej in oni strani meje.

Krst domače drame v Mariboru. Z delom Ignaca Kamenika »Dvajset let pozneje« bo mariborsko gledališče proslavilo 20-letnico osvoboditve. Delo je izrazit spomin na mnoge vojne in povojne tragedije. Kljub nekaterim pomanjkljivostim je nova drama vzbudila zanimanje, saj je dognano in na odru učinkovito delo, ki vzdržuje napetost do konca.

Na Ravnah na Koroškem so ob proslavi 15-letnice smrti Prežihovega Voranca podelili okrog 600 različnih Prežihovih značk, ki so jih učenci osnovnih šol in gimnazij pridobili za poznavanje sodobne domače književnosti. Ob tej priliki so nekateri slovenski književniki obiskali grob Prežihovega Voranca in na literarnem večeru brali svoja dela.





dodajmo, da se soboško kulturno življenje prav v zadnjem času zopet giblje, za kar gre zasluga predvsem srednješolcem, ki so na ekonomski srednji šoli obnovili dramski krožek, dijaki srednje šole za telesno vzgojo pa so se izkazali z mesečnim listom Trepetlika, ki je okusno opremljen z izrezankami fantov in deklet, ki bodo še to jesen odšli poučevati kot prva generacija telovadnih učiteljev na prekmurske osemletke.

Tudi v marsikateri prekmurski vasi zaživi čez zimo kulturno zabavno življenje. Po prekmurskih vaseh deluje več mladinskih klubov, ki stalno spremljajo televizijski spored in si tako posredno širijo svoje obzorje. Na ljubljanski Univerzi in mariborskih visokih šolah pa študira več sto mladih Prekmurcev. Mnogi so že prišli do diplome in se na svojih delovnih mestih lepo uveljavljajo. Res je, ne vračajo se vsi domov, marveč se zaposlujejo tam, kjer jih trenutno najbolj potrebujejo... S tem pa se neopazno podira nekdanja, še pred dvajsetimi leti tako stroga meja in razločevanje med Prekmurci in drugimi Slovenci. Danes je Prekmurje našlo utrip življenja z vsem, kar je družbeno angažirana problematika našega slovenskega človeka. Tako je Prekmurje in prekmurska kultura del splošne kulture slovenskega naroda, zato se vsak posameznik z levega brega Mure s svojim literarnim, umetniškim, umskim ali fizičnim delom vrašča v neprestan razvoj celotnega družbenega razvoja naše republike. In samo s takšnimi merili moramo meriti in izmeriti sleherno kulturno dobrino, ki nam jo naš umetnik izroča v skupno zakladnico narodnih dragocenosti.

B. S.

Že dolgo sem si želel obiskati naše ljudi v Ameriki

Razgovor z Antonom Ingoličem — pisateljem knjige »Pri naših v Ameriki«

»Pred sto leti so začeli odhajati, najprej posamezniki in manjše skupine, potem pa čedalje več in več, dokler se niso konec prejšnjega stoletja iz Trsta, Hamburga in drugih evropskih luk začeli zlivati v ocean veletoki naših ljudi iz revnih dolenjskih, notranjskih in drugih slovenskih vasi. Na oni strani oceana so se zakopali v pensilvanske rudnike, se vdinjali v vzhodnoameriške železarne, si v Clevelandu osnovali ameriško Ljubljano, šli še dalje proti Zahodu, krčili gozdove v Minnesoti, iskali zlato v Koloradu, zaorali v kalifornijske ledine in prodrli celo na Aljasko. Trdo so delali, Ameriki so dajali svoje žulje in svojo kri, vendar z domovino niso pretrgali vseh vezi. Tam v daljnem novem svetu je zaživela slovenska beseda, slovenska pesem, zaživele so slovenske šege in navade; k nam pa so prihajali ameriški dolarji. Šele drugi rod se je začel odtujevati naši besedi, začel se je pretapljati v slovitem ameriškem »melting potu« (talilniku), a tretji rod... Toda o tem vem še premalo. Vse to je treba prej videti, doživeti...«

S tem uvodom se začenja najnovejša knjiga Antona Ingoliča »Pri naših v Ameriki«. Potem nas pisatelj v svojem potopisu popelje križem po Ameriki, z njim srečujemo naše znane in neznane rojake, spoznavamo njih življenje, njih usode in njih večno domotožje po stari domovini, po starem kraju.

Ob izidu je avtor poslal knjigo mnogim rojakom, ki jih je bil spoznal na tem svojem romanju po Ameriki in zdaj že sprejema njih zahvalna in navdušena pisma. Rojakinja, ki živi v Rock Springsu v državi Wyoming, sredi puščave, v deželi »grenkega pelina«, mu je napisala:

»Nepopisno veselo sva bila z možem iznenadena ob nepričakovanem prejemu Vaše knjige Pri naših v Ameriki. Nisem je odložila toliko časa, dokler niste izstopili zopet v Ljubljani na avtobusni postaji, s solzami v očeh...«

Kar je nas starejših priseljencev, smo še vedno nekam razdvojeni, srce je tukaj in tam. Želeč, da bi vsak posameznik v naši dragi rojstni domovini prečital Vaše spise o Slovencih v Ameriki, s kolikim trpljenjem in težkim delom so si prihranili kakšen dolar ...»

Tudi rojak iz Clevelanda se je zahvalil za knjigo in v želji, da bi jo prečitali tudi vsi domači ljudje, je prosil prof. Ingoliča, naj pošlje po 10 knjig v Bač in Knežak, v svoj in ženin rojstni kraj.

Res, tudi mi tukaj smo z zanimanjem brali Ingoličevo knjigo in ob njej se nam je razkrila marsikatera grenka resnica s trde življenjske poti naših izseljencev.

»Zdaj pripravljam,« nam je zaupal pisatelj Ingolič, »nov, obsežen roman Lastovka čez ocean, s katerim sem želel osvetliti izseljenski problem izpred petdesetih let.«

Zanimalo nas je: »Kaj Vas je pravzaprav napotilo do tega, da ste obiskali naše ljudi v Ameriki in da se sploh tolikanj zanimате za izseljenski problem?«

»To je dolga in stara zgodba in sega njen začetek skoraj trideset let nazaj. Ta roman živi v meni že izpred vojne in pobudo zanj mi je dal moj tast, ki je bil sam izseljenec, pa se je zaradi ženinega domotožja z otrokom — mojo ženo —, tik pred prvo svetovno vojno vrnil v staro domovino na obisk. Zaradi vojne se niso mogli vrniti v Ameriko, pa tudi pozneje, po vojni, se niso, ker se žena, moja tašča, ni in ni mogla odločiti, da bi zapustila stari kraj. Moj tast pa si je zmerom želel nazaj. Bil je prepoln spominov na leta, ki jih je bil preživel v Ameriki, vleklo ga je čez ocean, a tudi domača zemlja je imela svojo privlačno moč: bil je razprt med staro in novo domovino, tudi njegovo srce je bilo tukaj in tam ...

Znal je živo in zanimivo pripovedovati in prav ta njegova pripoved je v meni vzbudila željo, da bi napisal roman o izseljencih.«

Želja, napisati ta roman, je leta in leta živela z njim. Vendar je želel roman zasnovati bolj na široko, želel je spoznati usode še drugih izseljencev, slišati njih življenjske zgodbe; vmes je prišla vojna in po vojni leta obnove, izgradnje in drugih nujnejših del. Misel na roman o izseljencih pa medtem ni zamrla. Ko se je življenje pri nas spet kolikor toliko uredilo, se je Ingolič odločil, da obiše evropske izseljence in spozna njih življenje, njihove probleme. Toda čeprav se usode evropskih izseljencev v marsičem skladajo z usodami ameriških, je med temi in onimi le velika razlika. Zato svojega romana o ameriških izseljencih ni mogel krojiti po usodah tistih naših ljudi, ki živijo v Franciji, Belgiji, Holandiji in drugod.

Njihovo življenje mu je dalo inspiracijo za dva romana: »Kje ste, Lamutovi« in »Črni labirinti«.

»Medtem pa sem začel obiskovati tudi tiste rojake, ki so se po dolgih letih dela in življenja v tujini vrnili v rodni kraj,« je povedal. »Tudi med njimi sem našel snov za roman, roman o povratnikih: »Nebo nad domačijo«. Želja, napisati roman o ameriških izseljencih pa je v meni živela dalje. In da bi jih končno zares spoznal sem odpotoval v Ameriko, in potem, ko sem dva meseca srečaval rojake, njih potomce in potomcev potomce, sem se končno zares odločil in napisal roman »Lastovka čez ocean«.

»Lastovka, to je naša poltovorna ladja, ki pelje čez ocean 12, 13 potnikov, starih in mladih, takih, ki se peljejo iz nove domovine v staro na obisk, potem naših ljudi, ki so v Ameriki obiskali svoje sorodnike in takih, ki se za zmerom vračajo v stari kraj. To niso ljudje, ki sem jih srečal na svojem potovanju po Ameriki, to ni življenje tega ali onega posameznega rojaka, pač pa sem iz pripovedovanja mnogih ustvaril nove ljudi ...«

Roman bo izšel v prihodnjem letu in po tem, kar nam je avtor o njem zaupal, ga bomo nestrpno in z zanimanjem pričakovali.

Jana Milčinski

1
Pisatelj Anton Ingolič

2
S slovenskega dne v Pittsburgu (posnetek:
Anton Ingolič)

3
Izletniška farma SNPJ pri Clevelandu (posnetek:
Anton Ingolič)

Prežihovo literarno nagrado za leto 1965 sta prejela Kajetan Kovič za svoj roman »Ne bog ne žival« in France Filipič za pesniško zbirko »Nebo za žejne oči«. Prežihove nagrade podeljuje vsako leto mariborska založba »Obzorja« za najboljša izvirna dela, ki izidejo v njenem založniškem programu.

Na XI. filmskem festivalu v Oberhausnu so bili nagrajeni tudi trije jugoslovanski filmi: »Prvi sklon — človek«, »Vau, vau« in »Brez naslova« režiserjev Škanate, Kolarja in Dovnikovića.

Mlada operna pevka Ruža Pospis iz Zagreba bo prihodnjo sezono nekaj mesecev pela v metropolitanski operi v New Yorku. Stara je 22 let in bo med najmlajšimi umetniki te opere.

Francoska revija »L'Europe« pripravlja številko, ki bo v celoti posvečena sodobni jugoslovanski literaturi. Prikazala bo razvoj povojne jugoslovanske književnosti in priobčila več prilog o naši likovni in glasbeni ustvarjalnosti. Ilustrirana bo z reprodukcijami naših slikarjev.

Antologijo povojne jugoslovanske poezije je izdala znana italijanska založba »Ugo Guanda«. Knjiga bo dobrodošla tudi za našega bralca, ker bodo v njej pesmi, tiskane v italijanščini in v tistem jeziku, v katerem piše pesnik. V antologiji je zastopanih okrog 70 pesnikov, izbor slovenskih pesmi je pripravil Ciril Zlobec.

150-letnico osnovnih šol v Premu, Jelšanah in Renčah bodo proslavili z več kulturnimi prireditvami. Zanimivo je, da je bil v teh šolah uradni in učni jezik slovenščina vse do prve svetovne vojne.

V Soči napravijo postrvi-velikanke, težke tudi do 16 kg, med mladim zarodom precej škode, zato jih bo treba čimprej poloviti. »Na pomoč« bodo kaj radi priskočili tudi tuji športni ribiči, posebno italijanski, ki so imeli že lani 954 lovnihi dni. Z izdajanjem turističnih ribolovnih dovoljenj je imela tolminska ribiška družina nad dva milijona dinarjev dohodkov.

Blagovna izmenjava Jugoslavije z deželami v Aziji in Afriki stalno narašča; v mnogih državah pa zavzemajo pomembno mesto tudi investicijska dela, ki jih opravljajo ali pri katerih sodelujejo naša podjetja. Nad 700 jugoslovanskih strokovnjakov dela v raznih afriških deželah. V Jugoslaviji pa se izpopolnjuje okrog 900 mladih ljudi iz ondnih dežel.

Nagrada Borisa Kidriča bo vsako leto podeljevalo predsedstvo sveta Ljudske tehnike ob dnevu republike za uspehe pri širjenju tehnične kulture med ljudstvom, za zboljšanje tehnične vzgoje, popularizacije naravoslovnih ved in njihovo tehnološko uporabo.

Nezaželen obisk

Odlomek iz zbirke »IMEL SEM JIH RAD«

Popoldne smo se napotili k hiši, kjer je mati delala. Prišli smo v pravem času, ko se je gospodinja že vrnila s polja, da opravi doma, kar je treba in da napravi večerjo za težake. Skozi svisli in skozi sopišnik se je že kadilo, slamnata streha je bila odeta v blede tančico tega dima. Skozi odprte duri v veži in kuhinji je bilo videti odsev plamena iz peči, pri ognjišču pa senco gospodinje, ki se je kmalu umaknila v sobo mesit testo za pogače.

Najavili smo se preprosto z vprašanjem: »Naše matere še ni doma?«

Lahko bi sami vedeli, da je še ni, ker sicer bi že skočila domov, da bi to in ono bežeč opravila in nas pogledala. In šele nato bi odšla večerjat. Toda mi vendar nismo mogli kratko in malo, in še surovo: »Tu smo!«

»Ne, ni je. Še delajo,« je odvrnila kmetica skopo in nas nejevoljno gledala, ker se ji je mudilo in je najmanj utegnila, da bi se ukvarjala z nami. »Kar tam zunaj se igrajte!« Mar naj bi nam rekla, naj gremo domov? In čeprav ji je bil naš obisk tako nevšečen. Ni pa se spomnila, da bi nam takoj odrezala kos pogač ali kruha in nas odposlala. In mi bi tudi šli. Ker doma me je čakalo delo, tu pa tudi ne bi mogli sedeti, ko bi se nam spodobno oddolžila.

Zato smo zasedli vežni prag in dvorišče. Jaz sem z otrokom občepel na pragu, od koder sem z enim očesom gledal za Vanekom, ki se je igral na dvorišču, z drugim pa sem škilil na gospodinja, ki je tekala iz sobe v kuhinjo z zavihanimi rokavi, ter s spodrecanim krilom, da so se videla njena krtičasta meča do kolen. Zibal sem Nacka in mu vtikal v usta cucelj in mu prigovarjal ali brundal, da ne bi kar naprej kunkal.

Vanek je medtem odkrival po vrtu sadno drevje. Ni bilo dolgo, ko je prišel k meni in mi pošepnil:

»Lepe hruške imajo! Tako so rumene kot cvrtina!«

»Natrgaj nam jih nekaj,« sem mu odvrnil prav tako natihoma. Odšel je. Jaz sem skušal zamotiti gospodinja, da njeno oko ne bi padlo na vrt in tam opazilo veje, ki se sumljivo stresajo, ko je Vanek s prislonjeno ščapico pri svojih močeh bil po njih. Nosil mi je hruške, ki sem jih vtikal v svoj črn predpasnik iz domačega platna, ki sem si ga zavihal. Ko sem se tako založil, Vanek pa se jih je tudi najedel, se je on igral na dvorišču, medtem ko je Nacek v mojem naročju začel nevarno kunkati in sem se že bal, da nas bogospodinja kar tako brez darov odslovila, češ, naj ga nesem spat!

Ta njegov jok, ko se ni več dal pomiriti, je vendarle usodno vplival nanjo. Kljub sitnosti in da ni utegnila, je nazadnje z neko jezo odšla v klet. Videl sem, da ima v rokah nož! In res je iz kleti prinesla dva lepa kosa koruznih pogač in mi jih dala rekoč:

»En kos je zate, drugi za Vaneka! Zdaj boste šli domov, otroci! Ljude še ne pridejo kmalu z njiv. — Viš, otrok ti joče. Gotovo se je zgrdil! Moraš ga previti, da ne bo mati huda, in daj ga spat, prej pa mu daj mleka, če ga še imaš zanj. Krave menda še tudi nisi napasel? — No, kar pojdite v božjem imenu! Toliko dela imam...«

»Hvala lepa na pogačah!« sva rekla z Vanekom.

Bilo bi res grdo, če bi se še obirala, ko sva dobila tako lep kos pogač, gospodinja pa je tudi imela dovolj drugega dela.

Naš sprevod — spredaj Vanek, z bremenom v rokah za njim jaz — se je vračal po kolniku proti domu. Vanek je že kar zdaj otepal pogače, jaz pa sem na rokah zibal otroka, da bi ga potešil. Sonce se je že nizko nagnilo.



1 Pisatelj Miško Kranjec

2 Nekaj posnetkov iz filma »Lastovke se vedno vračajo«, ki je bil posnet na pobudo Slovenske izseljenske matice. Posnel ga je novinec Stane Lenardič



Spustil sem kravo na vrt, Vaneka pa postavil k njej. Odneseš sem otroka v sobo, ga previl, mu dal mleka in ga položil v koričice. Potešil se je, in ko se je napil, je zaspal.

Moral sem v hlev, da sem zmetel, spustil sem svinče na vrt, vrigel sem kokošim: vse je čakalo name.

Večer je legel na naš vrt, sence so ga vsega prepregle. Krava se je pasla, Vanek je sedel v gari rdeče jablane in kričaje prepeval: bil je sit, in svet je v tej sitosti najbrž tudi zanj postal lepši, kakor je bil sicer.

In bilo je prav, da se je najedel — jabolk in tega kosa pogač. Mati se bo vrnila kasno, ko bomo vsi že spali.

Nič posebnega: bili smo vajeni, bilo je nekaj vsakdanjega in človeku bi se čudno zdelo, če bi bilo drugače.

Tudi osamelost, tudi zapuščenost je bila naš vsakdanji gost in otroško srce se navadi na njo. Strahovi, ki se potikajo ponoči okoli, si nazadnje v sobo vendarle ne upajo.

Nad našo hišo se ta večer ni kadilo, kakor često ne.

Nove knjige

V Pomurski založbi je izšlo najnovejše delo našega znanega pisatelja *Toneta Seliškarka* »Noč in svitanje«. To je zanimiv, napet roman, poln razgibanih dogodkov iz dni začetka druge svetovne vojne, oziroma napada na Jugoslavijo. Tedaj se skupina jugoslovanskih prostovoljcev znajde v ustaški jetnišnici v Karlovcu, kjer jih ustaši obsodijo na smrt. Pisatelj v romanu razkriva človeško dušo v trenutkih pred gotovo smrtjo, ko se v spominih vrača na svojo življenjsko pot in hkrati obračunava sam s seboj, s svojo vero ali nevero domovini, poštenosti, humanizmu.

Anton Vodnik je iz svojega celotnega pesniškega opusa izbral vrsto svojih najbolj značilnih liričnih stvaritev ter jih z naslovom »Sončni mlini« izdal pri Državni založbi Slovenije. Ta zbirka je lepa retrospektiva življenjskega dela pesnika, ki je polna štiri desetletja soustvarjal pesniški izraz in vplival na njegov razvoj do današnjih dni.

V isti založbi je izšla sedma knjiga *Lovra Kuharja-Prežihovega Voranca* »Zbrano delo«, ki obsega njegov roman »Jamnica« 1. in 2. del in dodatek z opombami, ki jih je napisal Drago Druškovič.

Državna založba je oskrbela natis knjige *Boga Grafenauerja*: »Zgodovina slovenskega naroda« 1. del, ki obsega zgodovino od naselitve alpskih Slovanov do uveljavljanja frankovskega reda. Celotna zgodovina bo obsegala 12 knjig, ki bodo osnovno zajele več kot tisočletno obdobje od uvodnih poglavij o naselitvi Slovencev pa vse do naših dni.

Državna založba je izdala tudi avtobiografijo *Ludvika Stariča* »Leteči Kranjec«, v kateri je avtor zbral zanimive in napete spomine, ki jih je doživel kot tekmovalec na moto-tekmah in pozneje kot jadralec.

Iz iste založbe smo dobili še prvo knjigo *Simona Jenka* »Zbrano delo«, ki jo je uredil in opombe napisal France Bernik.

Založba LIPA v Kopru pa je pripravila tretjo popravljeno izdajo *Antona Slodnjaka* »Neiztrohnjeno srce« — roman o Prešernu.

Pri založbi Mladinske knjige je izšla avtobiografija *Ilke Vaštevove* »Podobe iz mojega življenja«. V tem delu se je pisateljica predstavila predvsem kot žena in mati, pa tudi kot slovenska intelektualka, ki jo je življenje pred prvo svetovno vojno postavilo v eno najzanimivejših okolij — med tržaške Slovence.

Milenko Šober je v svoji knjigi »Morje in pomorstvo« (izdala Mladinska knjiga) opisal opažanja s svojih potovanj po svetovnih morjih, opozoril je na velik pomen morja in pomorstva za mali slovenski narod; svojo knjigo je namenil predvsem tistim, ki se bodo posvetili pomorstvu in teh bo tudi med Slovenci vedno več.

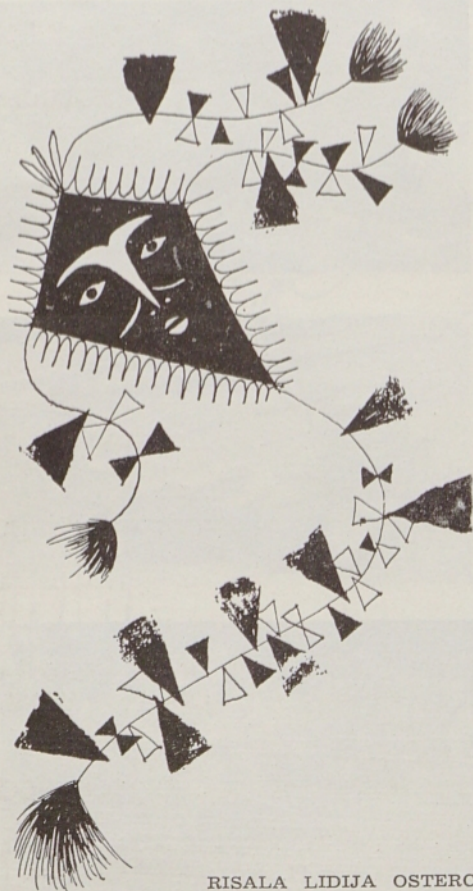


OTROCI BERITE

Anica Černejeva:

ZMAJ

PLAVAM VISOKO
NAD DOLI NAD GRIČI,
Z MANO TEKMUJEJO
BRATCI IN PTIČKI.
Z MANO TEKMUJEJO
BRATCI ZASPANI –
JAZ BOM PRED VSEMI
V BELI LJUBLJANI.



RISALA LIDIJA OSTERC



FERDO GODINA

KAKO JE PRIŠEL MARJAN PRVIČ IZ ŠOLE

KOVAČEVA MAMA JE ČAKALA PRVIČ PRI OKNU MARJANA. VSAK ČAS BI MORAL PRITI PRVIČ IZ ŠOLE. KO GA JE TAKO ČAKALA, JE OPAZOVALA LJUDI, KI SO PRIHAJALI IZZA OGLA IN ŠLI MIMO HIŠE. NEKATERI SO BILI NASMEJANI, DRUGI SPET TIHI IN ZAMIŠLJENI.

KOVAČEVA MAMA BI TAKO RADA VIDELA, DA BI PRIŠEL IZZA OGLA TUDI MARJAN TIH IN ZAMIŠLJEN. TIHI IN ZAMIŠLJENI LJUDJE SO UČENI. MOGOČE BO POSTAL ZDRAVNIK, KI NAM BO PODALJŠEVAL ŽIVLJENJE ŠE NAJMANJ ZA STO LET. MORDA BO INŽENIR IN BO PRVI IZUMIL STROJ, KI BO OPRAVLJAL NAMESTO ČLOVEKA VSE, KAR SI BO ŽELEL. KDO NAJ VE, KAJ BO MARJAN, KI BO PRIŠEL IZZA OGLA TIH IN ZAMIŠLJEN.

MARJAN JE RES PRIŠEL IZZA OGLA, A NI BIL TIH IN ZAMIŠLJEN. JOKAL JE.

MAMA MU JE ŠLA V VELIKIH SKRBEH NAPROTI. NJEN UČENJAK JE PRIHAJAL VES SKRUŠEN PO STOPNICAH IN ŠE JOKAL.

»KAJ SE JE ZGODILO, MARJAN?« GA JE VPRAŠALA MAMICA. MARJAN PA SAMO:

»OOOO!«

»SI BIL ZAPRT?« JE BILA MAMA V SKRBEH.

»NEEE!«

»SI PADEL?«

»NEEE!«

»TE JE KDO PRETEPEL?«

»NEEE!«

»JA, KAJ SE TI JE PA POTEM ZGODILO?«

»LAČEN SEM!«



KLOBUČEK, PETELIN IN ROŽA

ELA PEROCI

PRIŠLA JE POMLAD IN PRINESLA V KOŠARI PETELINA, KLOBUČEK IN ROŽO. PONUJALA JE KLOBUČEK IN KLICALA:

»KDO KUPI KLOBUČEK?«

NIHČE GA NI HOTEL KUPITI. VSI SO ČAKALI, DA BI JIM POMLAD KLOBUČEK POKLONILA. KO JE VIDELA, DA GA NE BO MOGLA PRODATI, GA JE PODARILA MARJANCI.

POTEM JE PONUJALA PETELINA:

»KDO KUPI PETELINA?«

NIHČE GA NI HOTEL KUPITI. ČAKALI SO, DA BI JIM GA POKLONILA.

KO JE POMLAD VIDELA, DA PETELINA NE BO MOGLA PRODATI, GA JE DALA BABICI.

V KOŠARI JE IMELA SAMO ŠE ROŽO. PONUJALA JO JE IN KLICALA:

»KDO KUPI ROŽO?«

NIHČE NI HOTEL ROŽE KUPITI. VSI SO ČAKALI, DA BI JIM JE POMLAD POKLONILA.

KO JE VIDELA, DA ROŽE NE BO MOGLA PRODATI, SE JE OZRLA OKOLI SEBE IN ISKALA TISTEGA, KI BI MU JO DALA.

NAPROTI JI JE PRIŠEL DEDEK IN SE PRIJAZNO SMEHLJAL. NJEMU JO JE POKLONILA.

POTEM JE S PRAZNO KOŠARO SEDLA POD HRUŠKO NA KLOP IN GLEDALA MARJANCO, KAKO SE JE S KLOBUČKOM POKRILA.

ZAPIHAL JE VETER IN ODNESEL LEPI KLOBUČEK Z MARJANČINE GLAVE. MARJANCA GA JE LOVILA PA NE ULOVILA. UPEHANA JE SEDLA POD HRUŠKO NA KLOP IN SKUPAJ S POMLADJO GLEDALA BABICO, KAKO JE BEŽALA ZA NEUBOGLJIVIM PETELINOM.

BABICA NI DOLGO BEŽALA. VRNILA SE JE IN PUSTILA PETELINA, NAJ ZBEŽI KAMOR HOČE. UPEHANA JE SEDLA POD HRUŠKO NA KLOP. SKUPAJ S POMLADJO IN MARJANCO JE GLEDALA DEDKA, KAKO NI VEDEL, KAM BI Z ROŽO.

NI GA MOGLA DOLGO GLEDATI. VSTALA JE IN ROŽO NA VRTU VSADILA.

DEDEK SE JE ODDAHNIL. SEDEL JE POD HRUŠKO NA KLOP IN ZDAJ SKUPAJ S POMLADJO, MARJANCO IN BABICO GLEDA ROŽO, KAKO RASTE IN CVETI.

SEDIJO IN GLEDAJO, LE PETELIN SE POTEPA PO SVETU. VETER MU JE SPUSTIL KLOBUČEK NA GLAVO.

KDOR PETELINA S KLOBUČKOM SREČA, NAJ GA PRINESE BABICI, A KLOBUČEK NAJ VRNE MARJANCI.

NAŠI LJUDJE PO SVETU

Barbara in Mirko Mali

POLJSKA

■ Želiva si dopisovati

Oglašava se tudi midva iz daljne Poljske, otroka Franceta Malija iz Skolimova. Najprej se lepo zahvaljujemo za redno pošiljanje Rodne grude. Prav prisrčno smo veseli vsake številke. Zelo lepi so kraji Slovenije in vse Jugoslavije, kjer je tudi rojstni kraj najinega očeta. Rad pokažem vsako številko v šoli svojim malim prijateljem Poljakom. Hodim v sedmi razred osnovne šole, moja sestra Barbara pa v peti razred. Moj oče je zelo zadovoljen, ker je uredil jugoslovansko državljanstvo in dobil stalni potni list iz Jugoslavije. Oče pravi, da se poleti popeljemo na obisk v prelepo domovino. Kar ne morem tega dočakati.

Midva s sestro se učiva slovenskega jezika doma, ker se v šoli učimo v poljskem jeziku. Oba bi zelo želela dobiti slike in naslove sošolcev iz Slovenije, da bi si dopisovali. Prav lepo pozdravlja vas v uredništvu in vse slovenske otroke po svetu!

Barbara in Mirko Mali,
Skolimov — Poljska

Draga Barbara in Mirko! Vajino željo, da bi si dopisovala s slovenskimi otroci, smo sporočili osemletni šoli na Viču v Ljubljani. Prav gotovo bosta prejela kmalu kakšno pisemce iz naše bele Ljubljane. Uredništvo

ŠVICA

■ Tukaj smo osamljeni

Rodna gruda me zelo zanima, ker po njej spoznam življenje naših rojakov, ki jih ni malo na tujem. Priznati moram, da sem tukaj pogosto precej osamljen, kar zadeva stike z našimi rojaki. Tukaj v francoski Švici razen g. Stiplovška, ki je doma z Bleda, ne poznam nikogar naših. Torej o kakšnih naselbinah, zvezah ali pikniku ni govora in zato kar zavidam našim rojakom zlasti v Ameriki in drugod, ki živijo v večjih naselbinah in lahko goje svoje družabno življenje.

Ali mi tukaj v Švici lahko upamo, da se tudi povežemo v slovensko društvo? Toda kje in kako? Svetujte mi, prosim. Moja žena je Švicarka in zna že nekaj slovensko. Slovenija jo zelo mika in je vsa navdušena, kadar omenim, da jo enkrat obiševeva. Naročen sem na Prešernov koledar in knjižno zbirko. V pošiljki pa ni bilo omenjenih slik, s katerimi bi rad olepal stene našega stanovanja. Rad bi imel na stenah doma čim več pristnih slovenskih pokrajinskih slik. Prosim, svetujte mi. Pošiljam pozdrave vsem rojakom, ki živijo na tujem. Z veseljem bi navezal stike s Slovenci, posebej z domačimi, ki ljubijo naravo in potovanje in prisrčen prijateljski pomeneč.



Za letošnji dopust v mesecu oktobru bi z veseljem zamenjal dvosobno stanovanje ob Ženevskem jezeru z rojakom, ki živi nekje v mirnem okolju ob morju, kjer ni veliko prometa in zabavišč.

Franc Žižek, Av. Marc Dufour 46,
Lausanne — Švica

FRANCIJA

■ O delu društva Sv. Barbare v Jeanne D'Arc

Naše društvo Sv. Barbare v Jeanne d'Arc šteje zdaj 142 članov in članic. V društvu so včlanjeni skoraj vsi Slovenci iz naše tukajšnje naselbine. Nekaj članov imamo tudi v 3 km oddaljeni Citte des Chenes. To so mladi Slovenci, ki so se pred nekaj leti priselili v Francijo. Prišli so samski, zdaj pa imajo večinoma že vsi družine. Eni so se oženili s Slovenkami, drugi pa z domačinkami. Stanujejo v blokih, imajo lepo opremljena stanovanja in mnogi tudi že avtomobile. Če ne novega, pa rabljenega. Teh mladih članov imamo v našem društvu 21. To so pošteni in delovni fantje, ki so povsod priljubljeni, najbolj seveda pri delu, če delajo v rudniku ali kje drugje. Tudi v gostilni so priljubljeni, in to ne le zato, ker radi okušajo dobro kapljico, ampak še bolj zaradi naše slovenske navade: če nas nekaj sede za mizo, že zadoni lepa slovenska pesem, ki je v veselje tudi domačinom, čeprav ne razumejo, o čem pojo pesmi.

Dostikrat se pomenkujemo s temi našimi fanti. Vsak pravi, da bi rad obiskal domovino. Mnogi tudi pripominjajo, da se po nekaj letih nameravajo za stalno vrniti v Slovenijo. Seveda še prej pa želi, da bi se mu izpolnila njegova želja, da bi si kupil avtomobil. Toda dostikrat je treba pri delu nevarno tvegati, preden so zbrani denarci, trdo prisluženi, za avtomobil. Mnogi od nas starih slovenskih naseljencev živimo tukaj že po 30 in 40 let, pa še nimamo avtomobila. Morda kdo od mladih misli: le kaj so delali, da si niso mogli v tolikih letih prihraniti za avtomobil. O, dragi, mi smo delali, pa še kako trdo smo garali in trpeli v tistih letih, ko je bilo delo v rudniku še mnogo naporenejše, ker še ni bilo tako mehanizirano kot je danes. Pa so bile še druge težave. Večina je imela doma številnejšo družino, kot pa jih imajo danes. Nato pa je prišla še vojna in prinesla svoje: treba je bilo vse pustiti in bežati, ko smo se po enem letu vrnili, smo našli naše domove prazne. In začeti smo morali znova. Delali smo za vsakdanji kruh, avto nam je požrla bolezen, ki smo jo iztaknili pri delu v rudniku — silikoza. O, veliko bi se dalo povedati iz naših preteklih bridkih let, pa naj bo zaenkrat dovolj.

Zdaj pa še malo o delu našega društva Sv. Barbara v preteklem letu. Največja prireditev je bila lani veselica na prostem pri znanem hrastu Hexeneich. Prireditev so

nam še olepšali s koncertom Beneški fantje iz Slovenije, ki so bili prav takrat pri nas na pevski turneji.

Okrog 800 ljudi se je zbralo od blizu in daleč. Na tem mestu se moram še posebej zahvaliti društvom Triglav, Slavček in Sava iz Freyming-Merlebacha za tako številno udeležbo.

Društvo je lani za člane organiziralo tudi prav prijeten izlet v vinorodno Alzacijo. Polovico stroškov za prevoz z avtobusom je krila društvena blagajna, zato so lahko na izlet vsi člani.

Kakor prejšnja leta se je naše društvo udeležilo v Freymingu skupne proslave državnega praznika 29. novembra, ki so jo slavila vsa tamkajšnja slovenska društva. Bila je res prav lepa proslava, ki sta se je udeležila kot častna člana tudi naš generalni konzul iz Strasbourga in prijazni župan iz Freyminga. V decembru je Miklavž obdaroval 61 otrok naših članov, ob koncu meseca, dne 26. decembra smo pa imeli naš tradicionalni družinski večer. Pripravili smo prav prijazen program z godbo, petjem in bogatim srečolovom. Vsak član je dobil tudi prigrizek in liter vina. Obenem je bilo — kakor je ob takšnih večerih že v navadi — obdarovanih 15 vdov naših članov ter 15 upokojencev. Vsak je dobil zavojček za 15 NF.

Preteklo leto nam je smrt ugrabila enega društvenega člana. Umrli je Štefan Lizzi, ki ni bil priljubljen le med Slovenci, temveč tudi med domačini, kar je pokazal tudi njegov pogreb. Pokojni je bil član vseh slovenskih društev, katerih predstavniki so ga z zastavami spremili na zadnji poti. Združeni pevski zbor Sava in Triglav pa mu je zapel žalostinko.

Po novem letu smo imeli občni zbor. Tajnik in blagajnik sta podala izčrpen obračun celoletnega dela društva. Blagajniško poročilo je pokazalo, da so bili lani dohodki in izdatki kar precejšnji za tako društvo. Za podpore bolnim in upokojencem je bilo lani izplačanih iz društvene blagajne 660 NF. Izlet, Miklavževa darila, družinski večer in drugo pa so skupno vsoto izdatkov povečali na 2200 NF.

Izvolili smo seveda tudi novi odbor. Zaradi bolezni sem po devetih letih prosil, da me na predsedniškem mestu zamenjajo. Tako je predsedstvo prevzel moj brat, ki mu bom po svojih močeh rad pomagal, kolikor mi bo mogoče. Tako je bil izvoljen naslednji odbor: prvi predsednik Anton Pribošek, drugi predsednik Matija Vipotnik, prvi tajnik Stanko Goršek, drugi tajnik Johan Babošek, prvi blagajnik Danilo Tušar, drugi blagajnik Slavko Pribošek.

Ob zaključku, čeprav pozno, želim vsem bralcem Rodne grude doma in vsem izseljencem po svetu sreče v letu 1965.

Johan Pribošek

KANADA

Poslanica izseljenskim maticam

Kanadsko jugoslovansko kulturno združenje Bratstvo in jedinstvo iz Toronta je s svojega VI. občnega zbora, na katerem je bil izvoljen novi odbor, odposlalo koordinacijskemu odboru izseljenskih matic Jugoslavije naslednjo poslanico:

Zbrani smo na VI. letnem občnem zboru našega združenja Bratstvo in jedinstvo, na katerem je bil izvoljen novi odbor. Kakor v preteklosti, tako bo tudi v bodoče naše združenje tesno sodelovalo z vsemi maticami pri širjenju kulturnih izmenjav med izseljenci in staro domovino in krepitvi prijateljskih odnosov med Kanado in Jugoslavijo ter širjenju sloge med našimi doseljenci v Kanadi.

Obisk naše skupine v letošnjem letu v stari domovini naj okrepi naše sodelovanje na področju skupnih prizadevanj.

VI. letni občni zbor pozdravlja izseljenske matice in se zahvaljuje za pomoč, ki so nam jo izkazale s poslanimi knjigami in filmi. Obenem pozdravljamo tisoče nekdanjih izseljencev iz Kanade, ki so se vrnili v svoj stari kraj.

Tajnik: Boško Mladenović

Predsednik: Boško Milutinović

Za poplavljenca v Sloveniji

Združeni odbor progresivnih jugoslovanskih izseljencev mesta Velland in Port Colborne, Ontario in okolica in člani 812 CFU »Croatian Maple Leaps« iz Wellanda so zbrali 373 can. dolarjev za pomoč žrtvam poplave v Zagrebu. Od te vsote pa je odbor poslal Slovenski izseljenski matici za poplavljenca v Sloveniji 25 can. dolarjev.

Za plemenito akcijo se članom navedenih društev lepo zahvaljujemo.

Za knjige se zahvaljujejo

Slovenska izseljenska matica je pred novim letom odposlala našim izseljenskim društvom in organizacijam zbirke knjig, za katere prejema številne tople zahvale vidnih predstavnikov naših izseljenskih društev in organizacij.

Glavni tajnik Slovenske delavske zveze iz Clevelanda John A. Kodrich piše v pismu, ki ga je poslal predsednici Slovenske izseljenske matice Zimi Vrščajevi: Te dni sem prejel Vašo knjižno pošiljko, namenjeno kot novoletno darilo našemu članstvu. Z veseljem bom o tej Vaši velikodušni gesti obvestil članstvo in obenem sporočil Vaša novoletna voščila. Uverjen sem, da bodo naši ljudje radevolje segli po lepem čitivu in bodo ob njem deležni dokaj lepega užitka.

V imenu društva Zarje najlepša hvala za pošiljko knjig, — pravi v svojem pismu znani društveni delavec iz Clevelanda Leo Poljšak in pripominja: Pošiljke smo se zelo razveselili še posebno zaradi tega, ker so knjige novjših datumov in naših priznanih sodobnih pisateljev. Drugače je s knjigami za mladino. Naša tukaj rojena mladina, žal, ne zna več našega jezika, posebno mlajši, tretje in četrte generacije. Poskusili bomo vseeno, pa tudi med otroci naših novjših naseljencev, ki jih je tukaj precej.

Tudi gospa Marie Prislanova iz Sheboygana, Wisc., častna predsednica Slovenske ženske zveze, se v pismu, ki ga je naslovila na predsednico matice Zimo Vrščajevo, toplo zahvaljuje za poslano knjigo in pravi: Prejela sem knjige, poslano mi od Izseljenske matice, kot novoletno darilo našim rojakom. Knjige so jako lepo vezane in krasno ilustrirane. Razdelila jih bom, kakor ste naročili. Najlepša zahvala za praktično darilo.

Iz Slovenskega doma počitka v Clevelandu nam je sporočila Agnes Štefanič: Prav z veseljem smo sprejeli zavitek lepih knjig, ki ste jih poslali našemu domu počitka oziroma našim stanovalcem v jesenskih življenjskih dneh. Mnogo prijetnih uric ste jim s tem pripravili, saj vsi radi berejo in imajo tudi dosti časa za to. Hvaležni smo Vam vsi skupaj, enako tudi za novoletna voščila in tople želje!

Prav ob novem letu smo prejeli pošiljko vaših knjig, — sporoča odbor Jugoslovanskega društva sv. Barbara v Eisdenu v Belgiji. — V imenu vseh Slovencev v Eisdenu se pristrčno zahvaljujemo, obenem pa tudi najlepša hvala za knjige, ki ste jih podarili tajniku našega društva, ko je bil lani septembra pri vas na obisku.

Iz Toronta poroča Ludvig A. Stegu, tajnik društva Simon Gregorčič: Knjige, ki ste nam jih poslali, sem oddal v International of Metropolitan Toronto, to je kraj, kjer se sestajajo ljudje vseh narodnosti in barv; tukaj si bodo Slovenci knjige tudi izposojali.

Mario J. Pillepich iz Fontane, Kalifornija, pa piše, da so bili ob prejemu knjig prijetno presenečeni. Saj skoraj ne morejo verjeti, da se takšne knjige tiskajo v Sloveniji. S temi knjigami bodo v Slovenski dvorani v Fontani začeli slovensko knjižnico. Takole pravi med drugim v svojem pismu, pisanem v angleščini:

I hasten now to tell you that on February 4th the books arrived and right away I brought them to the leader of our colony, Lorene Richtar. Lorene could not imagine or believe that such beautiful books are printed in Slovenia! She will start a library department at the Slovene Hall with your books and others donated by many members. So you see, your books will be given credit to have finally started a Slovene Library in Fontana, California.

Naši pomenki

Joco Znidaršič: Zamišljena



Ali naj se ločim?

V velikih stiskah sem in Vas zato lepo prosim za nasvet. Poročena sem že sedem let in imam dva otroka. Poročila sem se iz ljubezni in sem bila prepričana, da tudi mož mene ljubi. Pozneje pa sem spoznala, da hodi z drugimi ženskami. Veliko ponižanj, preziranj in neprijaznosti sem doživljala vsa ta leta. Potrpežljivo sem vse prenašala in ko sem čakala drugega otroka, sem upala, da naju bo to zblížalo. Toda nič ga ni spremenilo. Nimava si nikoli kaj povedati, on vidi samo to, kar je kje narobe in ne upošteva, da opravljam vse delo v domu sama poleg otrok in službe. Sicer je zelo dober gospodar, natančen in skrben za dom. Otroka ima zelo rad. Čeprav je bil do mene zmerom zelo hladen, sem upala, da se bo sčasoma poboljšal. Pred nedavnim pa sem spet ugotovila, da hodi z neko žensko. To me iz dneva v dan bolj muči. Prosim, svetujte mi, ali naj živim v takšnih razmerah še naprej, saj na ločitev me je groza pomisliti, ker bi si sama nikoli ne odpustila, da sem zaradi sebe odtujila in ločila otroka od očeta, ki ju ima zelo rad.

K. J.

Spoštovana naročnica!

Razumem, da vas je zelo prizadelo spoznanje, da mož, s katerim ste se poročili iz ljubezni, ni takšen, kot ste upali in pričakovali. Toda na žalost je mnogokrat tako. Vsak vidi pred poroko svojega življenjskega izbranca le v najlepši luči. Deloma zato, ker je, kot pravimo, slep od ljubezni, deloma pa zato, ker se takrat vsak potruди, da pokaže le najboljše strani svojega značaja. Šele pozneje, ko vsakdanje življenje s svojimi skrbmi in nadlogami zatemni blišč prve ljubezenske sreče, šele v prvi večji stiski se začne velika preizkušnja zakona.

Če bi skrivaj pogledali v tuje domove, koliko tragedij bi našli v njih! V enem vlada ljubezen, v drugem je mož nepoboljšljiv pijanec, v tretjem imamo skrbi z otroki, v četrtem živijo v večnih prepirih. A tudi tam, kjer teče življenje na videz srečno in mirno, pride do nesoglasij in problemov, ki jih je treba razvozlati, pride do bridkih trenutkov, ko je treba ene-

mu in drugemu popuščati, medsebojno gladiti razprtije, ki bi sicer prej ali slej uničile mirno sožitje v družini. Zakonska zveza in odnosi v njej se gradijo in razvijajo iz dneva v dan, tako v srečnih kakor tudi v bridkih urah.

Trenutno ste morda prepričani, da nobena žena ni toliko pretrpela kot Vi, toda nikar ne obupajte. Upamo, da se bo sčasoma pri Vas še vse uredilo, saj čas in pamet najdeta izhod tudi iz največjih težav. Najprej in predvsem se morate potruditi, da boste preboleli to, kar vas trenutno najbolj teži in muči. Poiščite si tolažbo v svojih otrocih, z voljo in ljubeznijo se posvetite svojemu delu.

Potem pa, ko se boste nekoliko umirili, poskusite trezno preudariti, kje tiči vzrok nesoglasju v Vašem zakonu. Razočarana in prevarana žena je vedno prepričana, da je le mož kriv njene nesreče. Le redkokatera pogleda tudi vase in se vpraša: kaj pa, če sem tudi jaz kriva, da mi mož uhaja drugam? Mogoče ga to ali ono na meni razburja, mogoče želi, da bi bila drugačna, mogoče pri meni nečesa pogreša in tisto potem išče pri drugih? Seveda pa mož na drugi strani včasih preveč zahteva od svoje žene. Pričakuje, da bo vzorna gospodinja, skrbna mati, iskrena prijateljica in ljubeča žena. Prepričan je, da je vse domače delo opravljeno kar mimogrede in pričakuje, da bo žena vedno vesela in dobre volje in se nič ne vpraša, kako je z njo.

Morda pa je Vajin zakon trpel na tem, da sta preveč skrbela samo za zunanji red, za gospodinjstvo, za materialne dobrine, premalo pa sta se posvetila vajinim skupnim notranjim, duševnim interesom? Odtujila sta se, vez prijateljstva in ljubezni se je zrahljala. Vaš mož se je sčasoma navadil, da vidi v Vas bolj gospodinjsko pomočnico kot pa svojo ženo... Morda ste mu preveč ponižno stregli? Razvadili ste ga in zdaj niste zanj več zanimivi? Premislite in presodite sami, poskušajte najti neprisiljeno priložnost, da se odkritosrčno in resno pomenite z njim.

Svetujemo Vam lahko le na splošno, odločiti pa se morate sami. Poiščite vzroke nesoglasja med vama in se potem odločite. Če se odločite za to, da se boste borili za sožitje v zakonu, skušajte graditi vajine medsebojne odnose na globljih temeljih, predvsem na duševnem zblízanju.

Jana

Otrokova tatvina

V naši hiši je iz kleti izginilo več predmetov. Neka stranka je osumila mojega sina, da jih je skupaj z drugimi otroki ukradel. Bila sem ogorčena in sem sina vpričo njega zagovarjala, saj sem bila prepričana, da ni kradel. Zdaj pa me muči misel, da s svojim zagovarjanjem nisem ravnala prav, saj pozneje nisem mogla odkriti, ali je sodeloval pri tatvini ali ne. Doma ni še nikoli nič vzel, le kadar gre kaj kupit zame, si včasih kupi kaj malega sladkarij, ne da bi me prej vprašal. Včasih pozneje, če izračunam, koliko vse stane, prizna, da je kupil zase kako malenkost. Prosim Vas za nasvet, kaj naj storim, da bo prav.

R. Z.

Draga naročnica!

Prav ste ugotovili, da ste ravnali napak, ko ste otroka v njegovi navzočnosti branili. To mu je lahko vzbudilo upanje, da bo svoj morebitni prestopok zlahka zatajil, ker ga pač brani mama in bo že ona uredila stvar. Važno je, da se v takem primeru postavi roditelj na stališče nekega tretjega, ki o stvari ve le toliko kot oseba, ki pri tatvini ni bila udeležena. Na obtožbo sosedice bi se morali mirno obrniti k sinu in ga vprašati: »Slišal si, kaj te dolži sosedica. Kaj praviš na to?« Ko otrok izpove svoje, je treba njegovo izpoved takoj preveriti. Pokličete soudeležence in izprašate še njih; na podlagi sinovih in njihovih zatrjevanj lahko brž doženemo, kakšna je bila udeležba enega in drugega ter s tem tudi krivda.

Nadaljnje ravnanje je seveda odvisno od tega, kaj ste odkrili:

Ali da Vaš otrok ni nič kriv,
ali da je eden med krivci,
ali da je edini krivec.

Če se izkaže, da je bil otrok po krivem obdolžen, izkoristite to priložnost za pogovor o nujnosti spoštovanja tuje lastnine in o posledicah tatvine: tatvina prinaša sramoto, takemu človeku ne zaupamo več, treba je vrniti ukradeno, itd.

Če se izkaže, da je krivec, edini ali eden med mnogimi, se morate, najbolje oba roditelja, pogovoriti z njim v prizadevanju, da bi odkrili nagibe, ki so ga pripeljali do tatvine. Če doženete, da si je ukradeni predmet neznansko zaželel, mu morate dopovedati, naj v bodoče tako željo razkrije Vam. Razen tega pa morate prikazati, kako mora vsak trdo delati, če si hoče kaj kupiti in da je do sočloveka nepošteno, če mu nekdo, ki se ni nič trudil, to kratko malo vzame. Treba mu je preprosto prikazati, kako bi bili Vi prizadeti, če bi Vam kdo odnašal, kar trudoma kupujete, in kako bi bilo njemu, če bi mu kdo ukradel, kar je njegovo. Na koncu povejte otroku, kakšen nered bi nastal, če bi vsi ljudje tako delali in končno, da so taki prestopki kaznivši. Odraslega človeka, ki si prisvaja tujo lastnino obsodijo in zapro. Predvsem pa mora vsakdo povzročeno škodo v celoti povrniti. Tako bo moral storiti tudi on. Ukradene reči bo moral vrniti, če jih pa ni več, bo treba kupiti nove ali vrniti v denarju. To pojmeta skupaj vprašat okradenca.

To kazni je treba potem dosledno uresničevati. Važno je, da ste pri tem povsem mirni, da ne tarnate,

da otroku tega ne očitajte, da ga ne oštevate s tatom, ki bo še visel, če bo tako delal itd., marveč da govorite mirno, stvarno, odločno.

Otrok mora po možnosti povrniti škodo iz svojih prihrankov. Če jih nima ali če jih ima premalo, mu denar založimo, potem pa ga mora postopoma vračati. Izredno važno je, da osebno občuti breme, ki si ga je s tem naložil! Če otrok nima nobenih prihrankov, mu je treba nakazati, kako bo moral škodo poravnati. Vsekakor je v načinu družinskega življenja zmeraj mogoče najti način, da otrok zaradi povzročene škode sam občuti težave.

Povsem nesmiselno pa je otroka za krajo pretepsti, storjeno škodo pa mu odpustiti oziroma jo poravnati sami. In vendar starši največkrat ravnajo tako! Le pomislite, koliko ljudi bi se dalo pretepsti, če bi potem ukradene stvari ostale njim!

Prednost prvega načina kaznovanja je tudi v tem, da pravzaprav ne kaznujete vi, mamreč življenje. Vi ste lahko pri tem povsem mirni: »Ne morem ti pomagati, tako pač je. Vsakdo, ki karkoli tujega vzame, mora vrniti!«

Kar zadeva fantova drobna prilaščanja, če Vam gre kupit, Vam svetujemo, da bodite enako dosledni. Ne gre le za to, koliko kdo ukrade, marveč če je sploh sposoben vzeti. Pametno pa je otroku za izpopolnjevanje majhnih želja dajati nekaj denarja. Tudi bi Vam priporočali, da ne puščate denar tako, da je otroku dostopen. Otrok ima veliko želja, pa malo možnosti ustreči jim, ker nima dohodkov. Saj poznate pregovor, da »prilika dela tatu«.

Helena Puhar



Za gospodinje

**IZ PREKMURSKÉ
KUHNJE**



BELE AJDOVE KLOBASE

Pol kilograma kaše napol skuhamo v mesni juhi. Ohlajeni primešamo bolj na debelo zmleto svinjsko drobovino (pljučka, srce, ledvičke). Solimo, popramo, odišavimo s pimentom in majaronom, dodamo nekaj prepražene sesekljane čebule in stopljene masti. Kdor hoče bolj mastne klobase, primeša več masti, kdor hoče manj mastne, pa vzame pol masti in drugo nadomesti z juho. Z zmesjo napolnimo svinjska čreva in klobase skuhamo. Kuhane položimo v mrzlo vodo, da ne popokajo.

PREKMURSKO KISLO ZELJE

Kos suhe slanine zrežemo na kocke in precvremo na masti, dodamo žlico sladkorja in sesekljano čebulo. Ko čebula zarumeni, primešamo zelje, potresemo s papriko, solimo, premešamo, pokrijemo in dušimo. Med dušenjem zelje zalivamo. Kuhanemu zelju primešamo nekaj žlic smetane in postrežemo.

VPRAŠANJA

IN ODGOVORI

Želim se vrniti

Nad 35 let sem tu v Franciji in sem že več let upokojen rudar in invalid. Želim si v svoje kraje, v Vipavo, za stalno. Imam lepo pokojnino, pa bi rad vedel, če bi v Jugoslaviji redno prejemal ves ta denar, ki mi pripada po francoskih zakonih. Ali bi bil morebiti obdavčen na to vsoto? So meribiti kakšni drugi odtegljaji? In opremo bi tudi rad vso vzel s seboj. Kaj mislite, koliko bi stala taka vožnja? Upam, da imate tudi tam na razpolago take težke avtomobile, da bi z njimi prišli iskat moje stvari. In še nekaj. Imam televizijo francoske znamke »Schnaider« na 12 kanalov. Vipava leži tik ob vznožju gore Nanos. Se splača vzeti aparat s seboj, oziroma če bi se ga dalo preurediti za jugoslovanski program in morebiti še italijanski ali avstrijski?

F. K., Francija

Z vašo pokojnino oz. invalidnino boste verjetno v Jugoslaviji lepše živeli kakor v Franciji, še posebno, če imate tu kaj svojih ljudi in morda tudi že urejeno glede stanovanja. Stanovanje je namreč za sedaj še vedno najtežji problem za vse povratnike.

Glede pohištva, ki bi ga radi pripeljali s seboj, bi vam z naše strani priporočali, da pripeljete samo tisto, kar je najnujnejše in kar predstavlja za vas največjo vrednost. Pri nas namreč lahko dobite vse, kar potrebujete in namesto, da bi plačevali visoke transportne stroške, rajši tam prodajte staro, tu pa kupite novo pohištvo. Pri nakupu s tujo valuto boste lahko imeli 20 % popusta. Kolikor pa bi le raje imeli vse svoje stvari s seboj, bi vam bilo pripravljeno urediti prevoz v Jugoslavijo transportno podjetje Interevropa, Koper, ki bi poslalo do vas transportni vagon in vam zaračunalo stroške po tarifi. Stroški bi znašali približno 160.000 din. Lahko pa si poiščete voznika v Franciji, če bi vam morda napravil to uslugo ceneje.

Glede televizorja smatramo, da ga ne bo treba nič preurejevati, ker dela naša televizija na istih kanalih, kakor vse druge evropske in boste lahko gledali tudi programe drugih držav.

Kako bo s pokojnino

Rad bi se vrnil iz Argentine v Jugoslavijo, kjer živim že 26 let; skrbi me pa, kako bo s pokojnino. Kolikor mi je znano, med SFRJ in Argentino ne obstaja socialna konvencija. V Jugoslaviji sem imel že pred vojno tri leta delovne dobe, v Argentini pa sem delal 25 let. Sem še zdrav in sposoben za delo, tako da bi se še lahko v Jugo-

slaviji zaposlil in morda tam dosegel pogoje za pokojnino. Prosim, sporočite mi, kakšne možnosti so za to.

A. J., Argentina

Po obvestilu Republiškega zavoda za socialno zavarovanje iz leta 1960 lahko naši okrajni zavodi za socialno zavarovanje priznajo pokojnino tistim jugoslovanskim izseljencem-povratnikom, ki lahko predložijo dokazila o tem, da so bili v inozemstvu zaposleni ali pa da so v času NOB sodelovali v protifašističnem boju. Glede priznanja delovne dobe v inozemstvu pa mora dati svoje mnenje še Slovenska izseljenska matica. Okrajni zavodi niso dolžni, lahko pa po tem priporočilu vštevajo čas zaposlitve v inozemstvu oz. čas delovanja v protifašističnem boju v pokojninsko dobo, vendar morajo imeti prizadeti tudi v Jugoslaviji najmanj pet let delovne dobe, od tega vsaj nekaj let po vrnitvi iz inozemstva v domovino. Pripominjamo pa, da je mogoče na ta način doseči pokojnino šele po dovršenem 65. letu starosti.

Brezplačno zdravljenje

Iz Belgije sem se vrnil pred tremi leti in v redu prejemam tudi pokojnino, ki mi pripada za delovno dobo v inozemstvu. Sedaj pa sem zvedel, da nimam pravice do zdravstvenega zavarovanja, češ da bi moral imeti še nekakšno potrdilo o tem, da se mi od belgijske pokojnine odteguje prispevek za zdravstveno zavarovanje. Prosim, sporočite mi, kako naj uredim, da bom v primeru bolezni imel pravico do brezplačnega zdravljenja.

O. F., Celje

Znano nam je, da morajo imeti naši izseljenci-povratniki iz Belgije, ki so dosegli po konvenciji pravice iz socialnega zavarovanja, po belgijskih predpisih potrdilo o tem, da plačujejo v Belgiji prispevek za zdravstveno zavarovanje. Na podlagi takega potrdila uživajo v Jugoslaviji enake pravice zdravstvenega zavarovanja, kakor da bi prispevek plačevali pri nas.

Po informacijah, ki smo jih dobili na Republiškem zavodu za socialno zavarovanje SRS, pa je za te upokojenke ugodnejše, če se zavarujejo pri nas in plačujejo pri svojem okrajnem zavodu za socialno zavarovanje prispevek, ki znaša 2700 din na mesec zase in za družino. Priporočamo vam torej, da stopite na Zavod za socialno zavarovanje okraja Celje in uredite v tem smislu vaše zdravstveno zavarovanje.

Novi carinski predpisi

Poleti pridem v Jugoslavijo na dopust. Slišal pa sem, da so letos neki novi carinski predpisi. Prosim, povejte mi, v kakšni vrednosti prinesem lahko v Jugoslavijo darila svojcem, da bi mi ne bilo treba plačati carine.

J. L. Lauterach

Od 1. aprila 1965 dalje imajo jugoslovanski potniki — turisti, ki se vračajo v domovino, tuji potniki — turisti, ki prihajajo poslovno, privatno ali kot turisti v Jugoslavijo (torej tudi naši izseljenci), pravico, da s seboj prinašajo za svoje potrebe in za darila svojcem in znancem blaga do vrednosti 30.000 din, to pa le enkrat v koledarskem letu. (Predmeti, darila ne smejo biti po količini trgovskega značaja in se v Jugoslaviji ne smejo prodajati ali z njimi plačevati vzdrževalnine za časa bivanja v Jugoslaviji.)

Jugoslovanski ali tuji državljani s stalnim prebivališčem v Jugoslaviji smejo ob vrnitvi s potovanja v tujino prinesiti s seboj večjo vrednost blaga od 30.000 dinarjev. Na vrednost blaga iznad 30.000 din morajo plačati carino po enotni carinski stopnji 40 odstotkov. Carinjenje opravijo cariniki po potniški deklaraciji, na obmejni carinarnici ali v prevoznem sredstvu, vendar le tedaj, če ocenijo, da je blago namenjeno za domače potrebe potnikov. Poudariti je treba, da se enotna stopnja 40 odstotkov ne sme uporabiti za televizorje, magnetofone, radijske sprejemnike, harmonike, puške, cigaretni papir, kremenene za vžigalnike in za krzno. Za našete predmete in pa za blago, ki ni za domače potrebe potnikov, se carina zaračuna po carinskih stopnjah, ki so predvidene za blago v začasni carinski tarifi.

Pošiljanje paketov

Materi, ki živi v Sloveniji, bi rad poslal iz Nemčije za rojstni dan nekaj daril. Prosim, sporočite mi, ali bodo morali doma plačati carino za paket?

M. V. Sindelfingen

Pošiljke, ki jih sprejemajo jugoslovanski državljani ali tuji državljani, ki so stalno naseljeni v Jugoslaviji, so oproščene plačila carinskih dajatev do skupne vrednosti 2000 din, za pošiljke, ki so vredne od 2000 din do 20.000 din in vsebujejo najmanj dve ali več vrst blaga, mora plačati prejemnik carino po enotni stopnji 40 odstotkov od vrednosti vsebine pošiljke na jugoslovanskem trgu.

Za pošiljke do vrednosti 20.000 din, v katerih je samo enovrstno blago, mora plačati prejemnik carinske dajatve po stopnjah uredbe o začasni splošni carinski tarifi in tarife prometnega davka. To velja tudi za vse pošiljke, ki presegajo vrednost 20.000 din.

Priporočamo pa, da pošljete materi raje denar, ker si lahko z njim kupi vse v Jugoslaviji po svoji želji. Če pa naložite denar v tuji valuti v banko v Jugoslaviji, lahko z njim razpolagate po svoji želji,

Uvoz avtomobila

Delam v Zahodni Nemčiji že več let. Vrnil se bom za stalno v Jugoslavijo. Ob povratku bi rad pripeljal s seboj osebni avto. Pod kakšnimi pogoji lahko pripeljem avto.

Z. R. Stuttgart

Po uredbi o ureditvi uvoza motornih vozil lahko jugoslovanski državljani, ki so živeli v tujini najmanj 5 let, uvozijo v Jugoslavijo motorno vozilo, ko se za stalno vrnejo, vendar pa morajo plačati vse carinske dajatve. Kljub dejstvu, da morajo plačati carinske dajatve, je to olajšava, kajti v Jugoslavijo je trenutno prepovedano uvažati motorna vozila zaradi zaščite domače avtomobilske industrije, ki se razvija, in pa zaradi štednje tujih plačilnih sredstev.

Kljub prepovedi uvoza motornih vozil in izjem, ki smo jih dosedaj našeli, smejo naši in tuji državljani, ki so stalno naseljeni na področju Jugoslavije, uvoziti motorna vozila (osebne avtomobile in motorna kolesa) le, če jih kupijo s tujimi plačilnimi sredstvi, ki jih imajo v smislu odredbe o razpolaganju s tujimi

plačilnimi sredstvi, ki jih dobijo posamezniki (Uradni list SFRJ, št. 45/59 in 36/62) in odredbe o deviznih računih jugoslovanskih državljanov, ki imajo stalno prebivališče v tujini in o hranilnih vlogah izseljencev — povratnikov v tujih plačilnih sredstvih (Uradni list SFRJ, št. 36/62) na račun ali naložena kot hranilno vlogo pri Narodni banki.

Vsem tistim, ki se nameravajo za stalno vrniti — doseliti v Jugoslavijo in nimajo pogojev, da bi uvozili motorno vozilo zaradi prekratkega časa bivanja v tujini, priporočamo, da vlagajo prihranke tujih plačilnih sredstev pri Narodni banki Jugoslavije — Centrali za SR Slovenijo v Ljubljani.

Kako bo s potnimi listi

Po novem zakonu o potnih listinah za jugoslovanske državljane bodo namesto dosedanjega potnega lista in stalnega potnega lista izdali samo potni list kot enotno potno listino, s katero bo mogoče potovati v inozemstvo zaradi začasnega bivanja ali stalne nastanitve. Po dosedanjih predpisih je veljal potni list za potovanje v tujino zaradi začasnega bivanja največ tri leta, zaradi izselitve pa od treh do petih let. Po novem zakonu pa bo potni list veljal 10 let.

Po novem zakonu bo lahko dobil potni list vsak državljan ne oziraje se, kdaj ga bo uporabil, ker izstavitev te listine ni več povezana s pridobitvijo vizuma. S tem so državljanom olajšali in poenostavili postopek za pridobitev potnega lista.

Potni list bo služil tudi v inozemstvu za ugotavljanje istovetnosti in kot dokaz o jugoslovanskem državljanstvu, s čimer bo olajšano dokazovanje državljanstva in uveljavljanje pravic v času bivanja v tujini. Potni list bo veljaven za potovanje v tujino samo, če bo v njem vizum. Po dosedanjih predpisih je vizum veljal šest mesecev, a največ do enega leta, po novem zakonu pa bo veljal eno leto.

Jugoslovanska diplomatska in konzularna predstavništva bodo lahko večkrat izdala vizume, veljavne eno leto, osebam, ki začasno bivajo v tujini. Bivanje pa jim lahko podaljšujejo do pet let. Z novim zakonom so pooblastila predstavništev razširjena tako, da bodo lahko izdajala potne liste in jih podaljševala do dveh let.

Zakon določa, da morajo pristojni organi rešiti prošnjo za izdajo potnega lista in vizuma najkasneje v 30 dneh.

Dosedanje potne liste bodo zamenjali do decembra 1966. leta, stalne potne liste pa do decembra 1970. leta.

Spremembe v socialnem zavarovanju naših državljanov, ki so začasno zaposleni v tujini

V Uradnem listu SFRJ, št. 51/1964 in 5/1965 sta bila objavljena temeljni zakon o pokojninskem zavarovanju in spremembe temeljnega zakona o invalidskem zavarovanju. Med drugim sta prinesla tudi

spremembe v socialnem zavarovanju naših državljanov, ki so zaposleni v tujini pri podjetjih in delodajalcih.

Po prejšnjih predpisih je bilo zavarovanje v Jugoslaviji obvezno za vse državljane, ki so začasno zaposleni v tuji državi, če s tisto državo Jugoslavija ni sklenila konvencije o socialnem zavarovanju (konvencije so bile sklenjene do sedaj z Veliko Britanijo, Belgijo, Holandsko, Francijo, Luksemburgom, Italijo, Švico ter s Poljsko, Českoslovaško, Madžarsko in Bolgarijo; v zadnjem času je bila sklenjena tudi konvencija z Avstrijo, ki pa še ni ratificirana in zato še ni stopila v veljavo.) Ti državljani so morali v Jugoslavijo plačevati svojemu komunalnemu zavodu za socialno zavarovanje redne prispevke (v Sloveniji 25,39 odstotka) od zneska, ki bi jim šel kot poprečna pokojninska osnova po kvalifikaciji delovnega mesta, na katerem so zaposleni v tujini, povečanega za 60 %. Pokojninsko zavarovanje je obsegalo tudi pravico do otroških dodatkov v Jugoslaviji in do dajatev v primeručasne nezaposlenosti po povratku v Jugoslavijo pod istimi pogoji, kot veljajo za druge zavarovance. Tako so bili zavarovani državljani, če so se zaposlili v tujini na podlagi napotila zavoda za zaposlovanje delavcev ali pa če so dobili vsaj naknadno napotilo od jugoslovanskega predstavništva v tisti državi. Ti državljani so lahko zahtevali, da se jim prizna za pokojninsko dobo tudi čas, ko so bili zaposleni v tujini, preden jim je bilo izdano takšno napotilo in za ta čas plačali prispevek za pokojninsko in invalidsko zavarovanje.

Slaba stran tega sistema je bila v tem, da so bili naši državljani v večini držav že zavarovani po tamkajšnjih predpisih, pa so morali plačevati prispevke tudi za zavarovanje v Jugoslaviji, čeprav po poklicu niso bili delavci, marveč kmetovalci in niso reflektirali na pokojninsko dobo.

Nova zakona sta to zavarovanje uredila takole:

Dravljani, ki so zaposleni v državah, s katerimi so sklenjene konvencije o socialnem zavarovanju, so zavarovani v tistih državah, njihove pravice pa jim gredo po določbah konvencij.

Dravljani, ki so zaposleni v drugih državah, morajo biti zavarovani v Jugoslaviji, če niso zavarovani v tisti tuji državi (bodisi da tam obvezno zavarovanje ni uvedeno ali pa oni niso zajeti v takšno zavarovanje), seveda če so dobili za svojo zaposlitev napotilo zavoda za zaposlovanje ali naknadno napotilo našega predstavništva. Ti državljani morajo vložiti prijavo pri komunalnem zavodu za socialno zavarovanje, na katerega območju so bili zaposleni v Jugoslaviji; če pa v zadnjem mesecu pred začetkom zaposlitve v tujini niso bili zaposleni, jo vložijo pri zavodu na katerega območju so stanovali.* Štejejo se za zavarovance v Jugoslaviji in jim gre zato tudi pravica do otroških dodatkov in do dajatev v primeru nezaposlenosti po povratku v Jugoslavijo pod enakimi pogoji kot drugim zavarovancem.

Tisti državljani pa, ki so obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovani že v tuji državi, niso zavarovani v Jugoslaviji. Zato se jim tudi delovna doba v

tujini ne šteje po jugoslovanskih predpisih. Pravice iz zavarovanja v tuji državi bodo morali uveljavljati tamkaj. Seveda pa jim tudi tam ne bo priznana pokojninska doba v Jugoslaviji, razen kolikor bi bila kasneje sklenjena s tisto državo konvencija o socialnem zavarovanju, po kakršni se štejejo v pokojninsko dobo zaposlitve v obeh državah, pokojnina pa se odmeri sorazmerno času zaposlitve v obeh državah. Obnova zakona dajeta tudi državljanom, ki so že zavarovani v tujini, možnost, da se v Jugoslaviji prijavijo v tako imenovano podaljšano zavarovanje. S tem si zagotovijo tudi v Jugoslaviji zavarovalno dobo, ki pa se jim bo štela samo za povečanje nad minimalno dobo, ki je predpisana za pridobitev pokojnine. Ti zavarovanci bodo torej morali v Jugoslaviji izpolniti pogoje za priznanje pokojnine po splošnih predpisih: če bodo takrat še zaposleni, 20 let pokojninske dobe oziroma ob starosti 65 let (žene 60 let) 15 let pokojninske dobe, od te pa 40 mesecev v zadnjih 5 letih; če pa takrat ne bodo več zaposleni, pa 35 let pri 60 letih starosti (žene pa 30 let pri 55 letih starosti) oziroma 25, 20 ali 15 let ob starosti 65 let (za žene pa 55 let) glede na čas dejanskega dela in čas zaposlitve v zadnjih 5 oziroma 10 letih. Prijavo za takšno zavarovanje vložijo pri komunalnem zavodu, pri katerem so bili nazadnje zavarovani v Jugoslaviji, prispevek pa morajo plačevati v tuji valuti v znesku 19,68 odstotka od osnove (osebnega dohodka), od katere se jezanje nazadnje plačeval prispevek v Jugoslaviji. Tisti, ki so bili do konca leta 1964 zaposleni v tujini in po prejšnjih predpisih zavarovani v Jugoslaviji, bi torej za podaljšano zavarovanje od 1. 1. 1965 plačevali prispevek od iste osnove, od katere so ga plačevali poprej, vendar le v zgoraj navedenem odstotku (ker se zavarujejo le za pokojninsko in invalidsko dobo, ne pa tudi za pravice do otroškega dodatka in do dajatev občasni nezaposlenosti).

Zavarovalna doba pred izdanim napotilom, ki so jo državljani uveljavili po prejšnjih predpisih, se seveda šteje tudi po novih predpisih.

V zdravstvenem zavarovanju naših državljanov, ki so zaposleni v tujini, se predpisi niso spremenili, ker je bilo že poprej to zavarovanje v Jugoslaviji obvezno, če niso bili zavarovani v državi, v kateri so zaposleni. Obvezno je slejkoprej le zdravstveno zavarovanje ožje družine, ki je ostala v Jugoslaviji, če je delavec zavarovan v tujini, družina v Jugoslaviji pa v njegovem zavarovanju ni zajeta in tudi na kakšni drugi podlagi ni zavarovana v Jugoslaviji. Za zdravstveno zavarovanje družine se plačuje od 1. 1. 1965 prispevek v znesku 2700 din na mesec; družina ne more uživati pravic iz zdravstvenega zavarovanja, dokler ta prispevek ni v redu plačan.

Vse opisane pravice gredo, kot omenjeno, le tistim našim delavcem, ki so dobili za svojo zaposlitev v tujini napotilo zavoda za zaposlovanje delavcev. Tisti, ki so že v tujini, lahko zaprosijo naše tamkajšnje predstavništvo za naknadno napotilo. Rok za izdajo naknadnega napotila je namreč podaljšan za 3 leta, to je do 31. oktobra 1967 (navodilo o spremembah in dopolnitvah navodila o postopku pri zaposlovanju v tujini — Uradni list SFRJ, št. 7/1965).

J. Erjavec



FRAN
LEVSTIK

MARTIN KRPAN



Napotki k besedilu

Kaj *deš*: *deš* je 2. oseba ednine glagola *deti*, dem, *deš*, *de*. V tej zvezi pomeni: kaj meniš, kaj praviš na to? *Deti* pa lahko pomeni denem kam, to mi hudo *de*, kam se je pa že spet *del*? — Če *se* kako kaj ne *preonegavi*: *preonegaviti*, *preonegavim* ali *preonegati*, *preonegam*: neprijetno stvar premagam, zadeva se nekako uredi. V tej zvezi: kaj bo, če se te težave kako ne uredi, čeprav si ne morem misliti, kako bi se to dalo urediti. — *Kogá* bo drugega: kaj neki bo drugega? — *Glavó* mu bomo vzeli: Ta samostalni boro Levstikovi rojaki *glavó* z naglasom na — ó. Tak naglas je bolj živ, smemo pa reči tudi *glávo*. Take dvojne oblike so še: *rokó*, *nogó*, *ženó* itd. — *Vsi* ljudje *vse* vedo, na *vsem* svetu se pa *vse* dobi: Tu je pisatelj porabil ljudska pregovora in ju tako povezal, da je štirikrat navedel besedo *ves*. S tem je dosegel stopnjevanje. — Kakor sem *uboren* človek: *uboren* ali *boren* pomeni reven, ubog človek. — Tako *peklensko ga bom premikastil*: glagol *premikastiti* lahko pomeni še: pretepsti, premlatiti, nažgati, naklestiti, podkuriti komu, nabiti, našeškati, naložiti jih komu. — Da si *močan, tega si me preveril*: lahko bi tudi rekli: o tem si me preveril, o tem si me prepričal, dal si mi zadosten dokaz. — Ti *pak* si prenašal: Zdaj rabimo samo pa namesto starejšega *pak*. Zanimivo je, da ima pisatelj malo naprej veznik *pa*. — Si prenašal *zda*: tu je treba razumeti: do *zda*. — Kako *ga bom* in s čim *ga bom*: glagol *ga bom* namenoma ponovi, da poudari njegovo samozavest in zaupanje v zmago, sicer bi zadostovalo: s čim in kako *ga bom*. — Ne bojim se ... drugega velikanovega orožja, *če ga ima kaj veliko na sebi*: Krpan je preprost možakar, zato ne pozna po imenu veliko orožja in opreme. Ko govori o orožju, ki ga ima velikan na sebi, misli pač na oklep, čelado in ščit. — Je bilo cesarju *pogodu*: prislov *pogodu* pomeni biti komu všeč; sorodno je pridevnik *ugoden*. — *Veli*: pomeni isto kot *ukaže*, *naroči*. — *Polič vina*: *poli*č je polovico posode, steklenice. — Pa *kruha* in *sira*, *rekoč*: rekoč je deležnik glagola *reči*, *rečem*. Nadomešča stavek, zato pišemo pred takim deležnikom vejico. Namesto deležnika bi dejali: *Veli* prinese *poli*č vina pa *kruha* in *sira* ter *reče*. — *Vele* malo: hudo malo, izredno malo, neverjetno malo. — Kar je *preveliko čudo*: nenavadno čudno. — *Gospóda* so vsi *malojedni*. *Gospóda* je edninski samostalni ženskega spola in bi pričakovali, da bo pisatelj zapisal *gospóda* je *malojedna*. Toda v starejših besedilih prevladuje občutek množine, zato je Levstik zapisal: *gospoda* so *malojedni*. Podobno tudi: *gospoda* pijejo *vino* in jedo *bel kruh*. — *Malojedni*: kdor ne poje veliko, ker uživa dobre in izdatne jedi. — *Ima drugo za bregom*: name-rava nekaj drugega, nekaj drugega snuje. — *Takemu trupu*: v vsakdanji rabi navadno ločimo: *telo* (živo), *truplo* pa mrtvo. V tej zvezi pomeni *velikansko*, izredno *telo*. — *Večji deleži meriti*: morajo večje deleže dajati. — *Krača*: del svinjske noge. — Na *pravici imeti*: *Imeti* na voljo, da vzameš, kolikor hočeš.

»Kaj bi vas ne,« odgovori on; »saj ni več ko dve leti, kar sva se videla. No, vi ste še zmerom lepo zdravi, kakor se na vašem licu vidi.«

Cesar pravi: »Kaj pomaga ljubo zdravje, ko pa drugo vse narobe gre! Saj si že slišal o velikanu? Kaj *deš* ti, kaj bo iz tega, če se kako kaj ne *preonegavi*? Sina mi je ubil, lej!«

Krpan odgovori: »Kogá bo drugega? Glavo mu bomo vzeli, pa je!«

Cesar ga žalostno zavrne: »Menim dà, ko bi jo le mogli! Oh, ali ni ga, mislim, pod soncem junaka, da bi vzel Brdavsú glavo!«

»Zakaj ne? Slišal sem,« pravi Krpan, »da vsi ljudje vse vedó; na vsem svetu se pa vse dobi; pa bi se ne dobil tudi junak nad Brdavsá? Kakor sem *uboren* človek, ali tako *preklensko ga bom premikastil*, da se mu nikdar več ne bodo vrnila hudobne želje, po Dunaju razsajati; če bog dá, da je res!«

Kdo bi cesarju bolj ustregel kakor te besede! Le nekaj ga je še skrbelo; zato pa tudi reče: »Da si močan, tega si me preveril; ali pomisli ti: on je orožja vaje iz mladih dni, ti pak si prenašal *zda* le bruse in kresilno gobo po Kranjskem: sulice in meča menda še nisi videl nikoli drugje kakor na križevem potu v cerkvi. Kako se ga boš pa lotil?«

»Nič se ne bojte,« pravi Krpan; »kako ga bom in s čim ga bom, to je moja skrb. Ne bojim se ne meča, ne sulice, ne drugega velikanovega orožja, ki vsemu še imena ne vem, če ga ima kaj veliko na sebi.«

Vse to je cesarju pogodu in brž veli prinese *poli*č vina pa *kruha* in *sira*, rekoč: »Na, Krpan, pij in jej! Potlej pojdeva orožje izbirat.«

Krpanu se je to vele malo zdelo: *poli*č vina take-mu junaku! Pa je vendar molčal, kar je preveliko čudo. Kaj pa je hotel? Saj menda je že slišal, da *gospóda* so vsi *malojedni* zato, ker jedó, kadar hoče in kolikor hoče kateri, zgolj dobrih jedi. Ali kmečki človek, kakor je bil Krpan, ima drugo za bregom. On tedaj použije, ko bi kvišku pogledal, ter naglo vstane. Cesar je vse videl in, ker je bil premeten mož, tudi precej spoznal, da se morajo takemu trupu večji deleži meriti. Zato so mu dajali od tega časa dan na dan, dokler je bil na Dunaju: dve krači, dve četrtini janjca, tri kopune in, ker sredice ni jedel, skorje štirih belih pogač, z maslom in jajci omésenih; vino je imel pa na pravici, kolikor ga je mogel.





»Of course I do!« answered the other. »Why, it isn't more than two years since we met. Well, you are still in good health, as I can see by your face.«

The Emperor said: »What's the good of blessed health, when everything else goes wrong? You've heard about the giant, haven't you? What d'you think will happen, if there's no change for the better? He's killed my son, you see!«

Krpan answered: »Well, what of it? We'll chop off his head, and that's that!«

But the Emperor answered sadly: »That's very true, if only we could! Oh, I think there's no champion under the sun strong enough to chop off Brdavs' head!«

»Why not? I've heard say that all men between them know everything; that there's nothing you can't find somewhere in this world, so why shouldn't you find a champion that's a match for Brdavs? I'm only a plain man, but I'll give him such a devil of a basting as shall cure him for good an'all of his wicked wish to rampage about in Vienna; an't please God, this be true!«

What could suit the Emperor better than these words! There was just one thing that worried him; so he said: »Of your strength you have given me proof. But consider: he has been used to weapons and armour since he was a boy; you have only peddled whetstones and tinder in Carniola; most like you've never seen swords and lances save at the Stations of the Cross in church. How'll you set about tackling him?«

»Don't you worry,« said Krpan. »How I'll tackle him and what with, that's my business. I'm not afraid of the giant's sword, nor his lance, nor any other of his weapons, the very name of which I don't know, if he has great store of them about him.«

All this pleased the Emperor well, and straightway he called for a pint of wine, and bread and cheese and said: »Well, Krpan, drink and eat, and them we'll go and select weapons.«

Krpan thought it very shabby: a pint of wine for such a stalwart; but he said nothing, which was in itself an outsize marvel. But what could he do? Most probably he had heard that the quality have all poor appetites, because they eat whenever they like, and as much as they like, only dainty dishes. But a plain countryman, like Krpan, has other things up his sleeve. He finished that snack in a twinkling and then got up quickly. The Emperor saw it all, and because he was not a fool, he realized at once that for such a large body rations must be bigger; and so, from that moment he was given day by day, and as long as he stayed in Vienna: two knuckles of pork, two quarters of lamb, three capons and the crust — he didn't eat the crumb — of four white loaves made with butter and eggs; wine he was given to order, as much as he could drink.

»Comment ne vous connaîtrais-je pas,« répond Krpan; »il n'y a pas plus de deux ans que nous nous

sommes vus. Eh bien! Vous, vous êtes toujours en bonne santé, comme cela se voit sur votre visage.«

L'empereur dit: »A quoi sert cette chère santé alors que tout le reste va de travers? Tu as déjà entendu parler du géant, n'est-ce pas? Qu'est-ce que tu dis, toi, qu'il en sera si cela ne se transforme en quelque manière? Il m'a tué mon fils, tu vois!«

Krpan répond: »La belle affaire! On lui tranchera la tête, voilà tout!«

L'empereur lui réplique tristement: »Je pense que oui, si seulement cela était possible! Oh! Mais je crois qu'il n'y a pas sous le soleil de champion assez fort pour trancher la tête de Brdavs!«

»Pourquoi non? J'ai entendu dire,« dit Krpan, »que tous les hommes savent tout; et dans le monde entier on trouve tout; et l'on ne trouverait pas un champion qui pourrait se mesurer avec Brdavs? Je suis un pauvre homme, mais je lui flanquerai une de ces raclées qu'il n'aura plus jamais le mauvais désir de faire du tapage dans Vienne; plaise à Dieu que cela soit vrai!«

Qui est-ce qui aurait contenté davantage l'empereur que ces mots? Il n'y avait qu'une chose qui le préoccupait encore; c'est pourquoi il dit: »Tu m'as convaincu de ta force; mais songe que lui est habitué aux armes depuis ses jeunes années; toi, par contre, tu n'as transporté que des pierres à aiguïser et de l'amadou à travers la Carniole; des lances et des épées, tu n'as jamais dû en voir ailleurs qu'au chemin

de la croix à l'église. Comment vas-tu t'y attaquer?«

»N'ayez nulle crainte,« dit Krpan; »comment et avec quoi je l'aborderai, c'est mon affaire. Je n'ai peur ni de l'épée du géant, ni de sa lance, ni de ses autres armes, dont je ne connais pas même les noms de toutes, s'il en a beaucoup sur lui.«

Tout cela plut à l'empereur et vite il ordonna d'apporter une pinte de vin, du pain et du fromage, en disant: »Tiens! Krpan, bois et mange! Puis nous irons choisir les armes.«

A Krpan cela sembla très peu; une pinte de vin à un tel champion! Il se tut cependant, ce qui était extrêmement étonnant. Mais que pouvait-il faire? Il avait probablement déjà entendu dire que les seigneurs étaient tous de petits mangeurs, parce qu'ils mangent quand ils veulent et autant qu'ils veulent, uniquement de bons mets. Mais un homme de la campagne, tel Krpan, ourdisait autre chose. Il engloutit la portion en un clin d'oeil et se leva promptement. L'empereur vit tout cela, et comme c'était un malin, il reconnut à l'instant qu'à un tel corps on devait octroyer des portions plus grandes; c'est pourquoi on lui donna à partir de ce moment jour après jour, tant qu'il fut à Vienne: deux jambonneaux, deux quartiers d'agneau, trois chapons et, parce qu'il ne mangeait pas la mie, la croûte de quatre pains blancs, faits avec du beurre et des oeufs; et il avait du vin, en vérité, autant qu'il pouvait en boire.



— ¿Cómo no he de conocerlo? — respondió Krpan — No han transcurrido aún dos años desde que nos vimos. Y juzgando por su aspecto, goza usted todavía de buena salud. —

— ¡Qué importa la salud cuando todo lo demás anda mal! ¿Has oído lo del gigante? ¿Qué crees en que va a parar todo eso si las cosas no cambian? Imagínate ¡mató hasta mi propio hijo!

— ¿En que va a parar? Pues ¡le cortaremos la cabeza y sanseacabó! —

Preso de la tristeza, contestó el emperador: — Ya lo creo... ¡Sólo si pudiéramos! Pero me parece que no existe bajo el sol héroe capaz de cortarle la cabeza a Brdavs. —

— ¿Por qué no? — replicó Krpan. — Dicen que todos lo saben todo y que de todo hay en este mundo. ¿Cómo no ha de haber un héroe que pueda con Brdavs? A pesar de ser yo un pobre hombre, le daré una buena paliza que le ahuyentará para siempre las ganas de sembrar el terror en Viena. ¡Sabe Dios que así será!

Nada hubiera podido animar más al emperador que estas palabras. Pero algo le preocupaba y por eso dijo: — Bien sé yo que eres fuerte, pues de ello me has dado buena prueba. Pero piensa que él está acostumbrado a las armas desde su niñez, mientras que tú no hacías más que transportar la yesca y amoladoras por las tierras de Carniola; no has visto la lanza y la espada más que en la viacrucis de tu iglesia. ¿De qué modo has de luchar? —

— No os preocupeis — respondió Krpan — ya me

ocuparé yo con que armas me he de batir y de que modo le he de vencer; eso corre de mi cuenta. No tengo miedo ni de la espada ni de la lanza ni de cualquiera otra arma del gigante, aunque no sepa siquiera ni cómo se llaman y por más equipado que esté con ellas. —

Satisfecho quedó el emperador y ordenó que le trajesen inmediatamente una bota de vino, pan y queso, al tiempo que decía: — Toma, Krpan, come y bebe. Después iremos a elegir las armas. —

La ración le pareció repetepequeña a Krpan. ¡Servir una bota de vino a un hombrón! Pero guardó silencio, lo que era en él sumamente extraño. ¿Qué podía hacer? Había oído decir que los nobles son de poco comer porque tienen comida cuando quieren y la que quieren, y siempre platos exquisitos. En cambio las gentes campesinas, como Krpan, siguen otro régimen. Comió todo en un abrir y cerrar de ojos y se dispuso a salir.

El emperador viendo esto y siendo hombre de buen juicio pensó justamente que tamaño cuerpo reclamaba mayores cantidades; por eso en adelante le traían, por todo el tiempo que demoraba en Viena y a diario, dos piernas de puerco, dos cuartos de cordero, tres capones, y como no le gustaba la miga, la corteza de cuatro hogazas de pan amasado con huevos y mantequilla; en cuanto al vino, tenía derecho de beberlo lo que cabía.

»Wie sollte ich Euch nicht kennen,« respondió der; »es sind ja kaum zwei

Jahre vergangen, seit wir uns sahen. Nun, Ihr seid immer noch hübsch gesund, wie man sieht.«

»Was gilt die liebe Gesundheit,« meinte der Kaiser, »wenn sonst alles schiefgeht! Hast du schon von dem Riesen gehört? Was sagst du, was soll daraus noch werden, wenn nicht irgendwie eine Wendung eintritt? Meinen Sohn hat er erschlagen, weh!«

»Was noch werden soll?« antwortete Krpan. »Den Kopf werden wir ihm abhauen, und fertig!«

Bekümmert versetzte der Kaiser: »Das denke ich ja auch, wenn man es nur könnte! Aber, es gibt, ach, glaube ich, unter der Sonne den Helden nicht, der Brdavs den Kopf abschlägt!«

»Warum nicht? Ich habe gehört,« sagte Krpan, »dass alle Leute alles wissen, und auf der ganzen Welt ist auch alles zu bekommen; sollte man nicht auch einen Helden finden, der besser als Brdavs ist? Wenn ich auch nur ein armseliger Mensch bin, so werde ich ihn doch so höllisch verdreschen, dass ihn nie wieder die frevelhafte Lust anwandelt, in Wien zu wüten. Gebe Gott, dass das wahr wird!«

Was konnte dem Kaiser angenehmer sein als solche Worte! Nur eines machte ihm noch Sorge, deshalb sagte er: »Von deiner Stärke hast du mich schon überzeugt, aber bedenke dieses: er ist von Jugend an in Waffen geübt, du aber hast in Krain bis heute nur Schleifsteine und Feuerschwamm befördert; Lanze und Schwert hast du wahrscheinlich nirgends ausser am Kreuzweg in der

Kirche gesehen. Wie willst du ihn angehen?«

»Fürchtet nichts,« antwortete Krpan, »wie ich es schaffe und womit ich das tue, das ist meine Sorge. Ich fürchte weder das Schwert, noch die Lanze oder die anderen Waffen des Riesen, deren Namen ich nicht einmal weiss, soviel er deren auch haben mag.«

Das alles gefiel dem Kaiser und schnell befahl er, eine Halbe Wein, Brot und Käse zu bringen. »Nun Krpan, iss und trink!« sagte er, »dann aber wollen wir Waffen aussuchen.«

Krpan schien das äusserst wenig: einem solchen Hünen eine Halbe Wein! Er schwieg aber doch, was sehr sonderbar ist. Was hätte er aber auch machen sollen? Er hatte ja immerhin schon gehört, dass Herren wenig essen, weil sie nur gute Speisen nehmen, wann und sooft sie wollen. Bauersleute aber — wie Krpan — halten es anders. So hatte er schon alles aufgegessen, ehe man nur einmal gegen den Himmel hätte blicken können, und erhob sich sogleich.

Der Kaiser hatte das alles wohl gesehen und, da er ein verständiger Mann war, auch ohne weiteres erkannt, dass man einem solchen Leib grössere Anteile zumessen muss. Darum gab man ihm von Stund an, solange er in Wien blieb, täglich zwei Schinken, zwei Lammsviertel, drei Kapaune und, da er die Krume nicht mochte, die Kruste von vier mit Butter und Eiern verknetteten Weissbrotten; Wein stand ihm zu, soviel er mochte.

Slovenščina za vas

Slovene for you

Esloveno para Vd.

ŠTIRINAJSTA VAJA

FOURTEENTH LESSON

LECCIÓN DÉCIMOCUARTA

Hrana

Kje se hranite?

Hranimo se v študentovskem domu.

Ali mati pripravlja hrano?

Ne, kuharica kuha.

Imamo tri ali štiri obroke.

Ali ste s hrano zadovoljni?

Da, smo. Hrana je obilna in dobra.

Kdaj zajtrkujete?

Zajtrkujemo ob sedmih zjutraj.

Kaj imate za zajtrk?

Za zajtrk pijemo kavo ali čaj in jemo kruh z maslom ali marmelado.

Kdaj obedujete?

Obedujemo ob trinajstih.

Kaj jeste za kosilo?

Za kosilo imamo juho, meso, krompir, sočivje ali solato.

Po obedu imamo sadje ali močnato jed.

Food

Where do you take your meals?

We take our meals in the boarding school.

Does mother fix the meals?

No, the cook cooks.

We have three or four meals.

Are you satisfied with the food?

Yes, we are. The food is substantial and good.

When do you have breakfast?

We have breakfast at 7 o'clock in the morning.

What do you have for breakfast?

We drink coffee or tea for breakfast and eat bread and butter or jam.

When do you have lunch?

We have lunch at 1 p. m.

What do you eat for lunch?

For lunch we have soup, meat, potatoes, vegetables, or salad.

After lunch we have fruit or sweets.

Alimentación

¿Dónde se alimentan Uds?

Nos alimentamos en el colegio.

¿Prepara su madre la comida?

No, la prepara la cocinera.

Tenemos tres o cuatro comidas (al día).

¿Están contentos con la comida?

Sí, lo estamos. La comida es abundante y buena.

¿Cuándo desayunan?

Desayunamos a las siete de mañana.

¿Qué tienen Uds. para el desayuno?

Para el desayuno tomamos café o té y comemos pan con manteca o marmelada.

¿Cuándo almuerzan Uds.?

Almorzamos a las trece.

¿Qué almuerzan Uds.?

Para almuerzar tenemos sopa, carne, papas, verduras o ensalada.

Después del almuerzo comemos fruta o el budín.

Slovnica

Grammar

Gramática

Nedoločnik — Infinitive — Infinitivo:

Zajtrkovati, obedovati, piti, jesti

Sedanji čas — Present Tense — Presente:

zajtrkujem	zajtrkujemo
zajtrkuješ	zajtrkujete
zajtrkuje	zajtrkujejo

Vprašalnice — Question Words — Palabras interrogativas:

Kdaj?	When?	¿Cuándo?
Koliko?	How many? How much?	¿Cuánto?
S kom?	With whom?	¿Con quién?
S čim?	With what?	¿Con qué?
Zakaj?	Why?	¿Por qué?

Vaje

Exercises

Ejercicios

Odgovorite na vprašanja — Answer the questions — Contesten a las preguntas:

Koliko obrokov hrane imate na dan? Kdaj imate zajtrk? Kaj dobite za zajtrk? Kdaj obedujete? Kaj jeste za kosilo? Ali imate vsak dan močnato jed? Ali ste s hrano zadovoljni?

Postavite vprašanja — Put questions — Hagan preguntas:

Zajtrkujemo ob sedmih zjutraj. Hranimo se v študentovskem domu. S hrano nismo zadovoljni. Mati kuha kosilo. Imamo štiri obroke na dan.

Narek — Dictation — Dictado:

Hranim se v študentovskem domu. Hrana je dobra. Zjutraj pijem skodelico čaja. Obedujem ob dveh. Za kosilo imamo juho, krompir, meso, solato in sadje.



DRŽAVNA ZALOŽBA SLOVENIJE



opozarja naše izseljence v tujini na angleško izdajo slovenskih pesnikov in na jezikovne priročnike

Prešeren:

POEMS — 1200 din ali 1,60 \$

Gradnik:

POEMS — 1000 din ali 1,34 \$

Tomšič:

NEMŠKO-SLOVENSKI SLOVAR — 3500 din ali 4,67 \$
(nova izdaja)

Škerljeva:

ANGLEŠKO-SLOVENSKI SLOVAR — 2800 din ali 3,74 \$
(6. izdaja)

Bajec-Kalan:

ITALIJANSKO-SLOVENSKI SLOVAR — 1200 din ali 1,60 \$

Kotnik:

SLOVENSKO-ITALIJANSKI SLOVAR — (izide v kratkem)

Tudi vse druge knjige slovenskih pesnikov in pisateljev ter vse novosti slovenskega knjižnega trga vam posreduje

DRŽAVNA ZALOŽBA SLOVENIJE | LJUBLJANA MESTNI TRG | JUGOSLAVIJA

Ct

CELJSKI TEDNIK — CELJSKI TEDNIK — CELJSKI TEDNIK

Nikoli ne zblede spomini na rojstni kraj. Ali bi radi zvedeli, kaj se dogaja v domači vasi, v celjskih občinah?

Ali vas zanima, kako živijo rojaki, sorodniki in prijatelji doma?

Rojaki iz pokrajine med Logarsko dolino in Sotlo, med Donačko goro in Savo, če — potem naročite

ČASOPIS VAŠIH DOMAČIH KRAJEV

CELJSKI TEDNIK prinaša zanimive vesti, komentarje, reportaže predvsem s področij Celja, Mozirja, Zaleca, Velenja, Slovenskih Konjic, Sentjurja pri Celju, Šmarja pri Jelšah, Laškega, Obsotelja, Posavja; v splošnem pa iz vse naše in nekdanje vaše domovine.

V CELJSKEM TEDNIKU boste srečali najrazličnejše posnetke iz življenja rojakov v domovini;

v CELJSKEM TEDNIKU boste srečali tudi sestavke o rojaki iz tujine;

v CELJSKEM TEDNIKU se boste oglašali s svojimi pismi.

CELJSKI TEDNIK je za vsakogar poln vsebine in zanimivosti, pester mozaik najdobjih, a pomembnih doživljajev naših ljudi, problemov, dogodkov in pjavov.

CELJSKI TEDNIK izhaja vsak petek. Letna naročnina je 2400 dinarjev ali za:

Avstralijo — avstr. £ 1/5/14

Avstrijo — sch 83,20

Belgijo — bfr 160

Dansko — dkr 22,10

Francijo — nfr 15,80

Holandijo — hfl 11,58

Italijo — lit 2000

Canada — can. dol. 3,46

ZR Nemčijo — DM 12,80

Norveško — nkr 22,86

Švedsko — skr 16,55

Švico — sfr 13,99

Veliko Britanijo — lstrg 1/2/11

ZDA — am. dol. 3,20

CELJSKI TEDNIK naročite na Trgu V. kongresa 5, Celje, SR Slovenija, Jugoslavija

•glejte si

VSE ZA DOM
SLUŽBO
IZLET ALI DOPUST

vam nudi

PRODAJNI SERVIS



Modna hiša

LJUBLJANA-MARIBOR

Pri nakupu za devlze ali čeke
dajemo 20 % popusta

PROSPEKT

Slovenske izseljenske matice
1965

Seznajeni boste s programom

letošnjih prireditv

za izseljence-obiskovalce

s programom

IZSELJENSKEGA TEDNA in PIKNIKA

ter drugih kulturno-umetniških, zabavnih,
gospodarskih in športnih dogodkov.

V prospektu bodo še številne drobne informacije,
ki zanimajo vsakega turista.

Opremljen bo z lepimi barvnimi fotografijami in
karto mesta Ljubljane.

SLOVENSKA IZSELJENSKA MATICA
Ljubljana — Cankarjeva 1/II.

KB

SVOJE PRIHRANKE VLAGAJTE PRI
IN NJENIH POSLOVNIH ENOTAH:

Komunalni banki Ljubljana

v Ljubljani

izven Ljubljane

Osrednja poslovna enota

Šubičeva 2

Mestna hranilnica Ljubljanska

Čopova 3

Bežigrad

Titova cesta 55

Moste

Vide Pregarčeve 8

Šiška

Celovška cesta 99

Vič

Tržaška cesta 36

Črnomelj

Domžale

Grosuplje

Kočevje

Litija

Logatec

Medvode

Rakek

Ribnica

Vrhnika

Zagorje

POSEBNE UGODNOSTI NUDIJO VLOGE, VEZANE NA ODPOVEDNI ROK
NAD ENO LETO: VIŠJE OBRESTI, NAGRADNO ŽREBANJE
IN NEZGODNO ZAVAROVANJE

- 1
Kruh raste na širnih prekmurskih poljih
2
Lendavski šolarji
3
Doma in po svetu so znani prekmurski lončarski izdelki
4
Lončar iz Filovcev

1 | 4
2
3

